

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

“Облік, аналіз і контроль матеріальних запасів бюджетних установ”

Виконав: студент 2 курсу, групи ОО-2М
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Команіцький І.М.

Керівник: д.е.н., проф. Баланюк І.Ф.
(прізвище та ініціали)

Рецензент: д.е.н., проф. Левандівський О.Т.
(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	6
1.1 Сутність поняття матеріальних запасів бюджетної установи	6
1.2 Способи оцінки запасів, переваги та недоліки їх застосування	15
1.3 Законодавче регулювання обліку, контролю та аналізу матеріальних запасів бюджетної установи	24
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	34
2.1 Особливості організації обліку матеріальних запасів у бюджетній установі	34
2.2 Методика здійснення обліку запасів в навчальних закладах	42
2.3 Особливості проведення контролю запасів у бюджетній установі	52
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	62
3.1 Організація та етапи проведення економічного аналізу у бюджетній установі	62
3.2 Оцінка ефективності використання запасів	71
3.3 Шляхи удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі	80
Висновки до розділу 3	89
ВИСНОВОК	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТОКИ	99

ВСТУП

Актуальність теми. Облік матеріальних запасів в бюджетних установах відіграє роль ключового елемента у здійсненні виробничо-економічної діяльності. Це означає ведення точного обліку всіх запасів, які використовуються у процесі роботи, їх постійне оновлення та моніторинг руху. Відправним пунктом є впровадження сучасних інформаційних систем, що забезпечують відстеження кожного руху товарів, від закупівлі до реалізації.

Аналіз матеріальних запасів виявляється як необхідна стадія для раціонального використання ресурсів та виявлення можливостей їх оптимізації. За допомогою аналітичних інструментів можна виявити найбільш споживані позиції, визначити періоди пікового попиту, а також виявити можливість раціонального використання запасів без надмірної акумуляції.

Контроль за матеріальними запасами передбачає систематичний нагляд та впровадження механізмів попередження можливих ризиків. Це включає в себе перевірку відповідності облікових записів реальному стану запасів, моніторинг строків придатності та своєчасне поповнення резервів. Актуальність даної теми проявляється в удосконаленні обліку аналізу і контролю матеріальних запасів бюджетних установ. Облік, аналіз і контроль матеріальних запасів надають деталізовану інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо ресурсного забезпечення, закупівель та розподілу фінансових коштів.

Дослідженням питання обліку, аналізу та контролю матеріальних запасів бюджетних установ займалися вчені, таких-як: П. Атамас, Р.Т. Джога, Т.В. Канєва, О.В. Артюх, В.Ф. Максимова, Н.Г. Карпенко та ін. Проте дана проблематика залишається досить актуальною та потребує подальшого вивчення.

Мета і завдання дослідження. Метою проведеного дослідження є огляд та критична аналіз методів обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у державних установах представляють собою значущу дослідницьку область, спрямовану на вдосконалення ресурсного управління та оптимізацію функціонування таких установ.

Для вирішення вище наведеної мети було сформовано наступні завдання:

- дослідити сутність поняття матеріальних запасів бюджетної установи;
- розкрити способи оцінки запасів, переваги та недоліки їх застосування;
- вивчити законодавче регулювання обліку, контролю та аналізу матеріальних запасів бюджетної установи;
- дослідити особливості організації обліку матеріальних запасів у бюджетній установі;
- розкрити методику здійснення обліку запасів в навчальних закладах; визначити особливості проведення контролю запасів у бюджетній установі;
- розкрити організацію та етапи проведення економічного аналізу у бюджетній установі;
- здійснити оцінку ефективності використання запасів;
- розробити шляхи удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі.

Об'єктом дослідження є процеси обліку, аналізу та контролю матеріальних запасів в Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні підходи щодо обліку, аналізу та контролю матеріальних запасів бюджетних установ.

Методи дослідження. Магістерська робота враховує методологічні засади, такі як системний аналіз для деталізації та розбиття об'єкта

дослідження на ключові компоненти; синтез для узагальнення відокремлених аспектів методики обліку і внутрішнього контролю; абстрагування для формування загальних висновків, базованих на системному аналізі та синтезу, щодо структури системи облікового забезпечення операцій з запасами; застосування статистичних і аналітичних розрахунків для дослідження фактографічних даних облікової інформації; і розрахунково-конструктивний підхід для обґрунтування пропозицій стосовно ефективного використання запасів у державному секторі.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні та критичному аналізі ключових наукових та методичних джерел, що стосуються вибраної досліджуваної теми. Додатково, робота містить пропозиції з удосконалення обліку, контролю та аналізу запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради.

Практичне значення полягає в можливості використання отриманих результатів та запропонованих рекомендацій у практичних аспектах, зокрема, щодо підвищення ефективності обліку, контролю та аналізу запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради. Ці висновки та рекомендації можуть знайти своє втілення в практичних реаліях бюджетних організацій України.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота є самостійним та завершеним дослідженням та складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дослідження містить 12 таблиць, 7 рисунків, 3 додатків, список літератури включає 55 найменувань. Магістерська робота викладена на 102 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

1.1 Сутність поняття матеріальних запасів бюджетної установи

Бюджетні установи, подібно до звичайних підприємств, залучають і використовують різноманітні матеріальні цінності під час своєї фінансово-господарської діяльності. Матеріальні запаси є основною складовою частиною активів бюджетних установ, і їх облік та оцінка мають вагомий вплив на фінансові результати діяльності установи, а також на розкриття інформації про її фінансовий стан.

Україна активно пристосовує своє законодавство до міжнародних норм, що також включає реформування бухгалтерського обліку у суб'єктів державного сектору [1, с. 17]. Ці дії спрямовані на впровадження стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку державного сектору. Бюджетний орган здійснює бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку, які встановлені Міністерством фінансів України.

Система бюджетного обліку характеризується певними особливостями, які визначені бюджетним законодавством. Ці особливості стосуються специфіки управління та обліку фінансових та не фінансових активів, що використовуються державними органами, муніципальними установами та іншими бюджетними установами.

Основні особливості системи бюджетного обліку включають:

1. Бюджетний цикл: бюджетний облік базується на бюджетному циклі, який включає стадії планування, виконання та звітності щодо використання бюджетних коштів. Цей цикл регулюється законодавством та допомагає контролювати фінансову діяльність установи.

2. Бюджетні призначення: матеріальні цінності, виділені з бюджету, мають певне призначення та використовуються згідно з бюджетними програмами та планами, визначеними законодавством.

3. Контроль та звітність: бюджетні установи зобов'язані забезпечувати точний облік та контроль за використанням бюджетних коштів. Звіти про фінансову діяльність підлягають періодичній звітності органам державної фінансової контрольної служби та публічному розкриттю.

4. Спеціальні рахунки: бюджетні установи ведуть окремі спеціальні рахунки для обліку матеріальних запасів, що дозволяє контролювати їх рух та використання.

5. Внутрішні обмеження: бюджетне законодавство може встановлювати обмеження та правила для використання матеріальних запасів, що допомагає забезпечити ефективне та економне використання ресурсів.

6. Інвентаризація: періодична інвентаризація майна та обліку матеріальних запасів може бути вимогою для забезпечення точності обліку та виявлення можливих розбіжностей [2].

Бюджетний облік має свої характерні особливості, які відрізняють його від обліку в комерційних підприємствах. Однією з основних особливостей є обов'язковість ведення подвійного обліку для всіх бюджетних установ з метою забезпечення прозорості та перевірки правильності витрат коштів.

Крім того, бюджетний облік має строгі обмеження щодо використання бюджетних ресурсів та необхідність дотримання встановлених правил та нормативів. Оскільки кошти бюджету є публічними, вони підлягають особливому контролю та звітності.

Також варто відзначити, що бюджетний облік орієнтований на досягнення соціальних та економічних цілей держави, а не на отримання прибутку, як у комерційних організаціях. Тому, у процесі бюджетного обліку, враховуються показники ефективності та результативності

використання бюджетних коштів для забезпечення потреб громадян та розвитку соціально-економічної сфери.

Загалом, система бюджетного обліку визначена бюджетним законодавством і спрямована на забезпечення ефективного управління та контролю за використанням фінансових і не фінансових активів, що гарантує раціональне фінансове управління бюджетними установами та досягнення визначених публічних цілей.

У сучасному світі, де бюджетні установи відіграють визначальну роль у забезпеченні найрізноманітніших послуг та соціальних програм, роль запасів стає критично важливою. До запасів відносять матеріальні ресурси, що надають установі можливість забезпечити неперервне та якісне функціонування, задовольняти потреби клієнтів та ефективно реагувати на змінні умови навколишнього середовища.

Сучасні бюджетні установи мають складну структуру та широкий спектр функцій. Вони забезпечують різноманітні соціальні послуги, управляють державним майном, здійснюють закупівлі, забезпечують виконання програм та проектів. І для успішного здійснення всіх цих дій необхідна ефективна система управління запасами.

Однією з ключових ролей запасів у діяльності бюджетних установ є забезпечення неперервності роботи. Запаси гарантують наявність необхідних матеріалів та ресурсів для безперебійного функціонування установи. Наприклад, в лікарнях це можуть бути медикаменти та медичне обладнання, а в установах освіти – навчальні посібники та матеріали. В разі виникнення непередбачених обставин або затримок у постачанні, наявність запасів дозволяє уникнути перебоїв у роботі та забезпечити стабільне функціонування.

Запаси також відіграють важливу роль у задоволенні потреб організації. Незалежно від сфери діяльності, бюджетні установи є обслуговуючими організаціями, і задоволення потреб своїх замовників – громадян та підприємств – має бути на першому місці. Запаси допомагають

відповідати на зростаючі потреби, забезпечуючи наявність необхідних товарів та послуг у вчасному режимі [3, с. 76].

Запаси становлять найбільш значиму частину активів бюджетної установи, при цьому їх облік і оцінка мають вагомий вплив на фінансові результати установи і розкриття інформації про її фінансовий стан. Дослідження тлумачення сутності запасів наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Тлумачення сутності запасів в бюджетних установах

№	Автори	Сутність
1	П. Атамас [4, с. 98]	Матеріальні запаси представляють собою складову частину майна, яка використовується в процесі виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, або призначена для прямої продажу або подальшої обробки. Вони також можуть використовуватись для задоволення управлінських потреб організації.
2	Р.Т. Джога [5, с. 85]	Запаси представляють собою комплексну категорію, яка включає певну частину об'єктів, що мають очікуваний термін використання протягом одного року для забезпечення функціонування відповідних суб'єктів господарювання, а також іншу частину, яка використовується у бюджетних установах для виробництва продукції.
3	Т.В. Канєва [6, с. 66]	Запаси – це оборотні активи, які існують у фізичній формі і належать установі, вони гарантують її функціонування або перебувають у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг і припускається, що будуть використані протягом одного року. Також запаси можуть включати засоби, які ще не використовуються у виробничому процесі, але забезпечують його безперервність.
4	О.В. Артюх, В.Ф. Максимова [7, с. 102]	Запаси бюджетних установ включають різноманітні матеріальні ресурси, що використовуються в процесі праці як предмети цієї діяльності, але з оборотом менше одного року.
5	Інструкція з обліку запасів бюджетних установ № 125 [8]	Запаси представлені як оборотні активи у фізичній формі, вони належать установі та забезпечують її функціонування (або знаходяться у процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг), а припускається, що будуть використані протягом одного року.

Джерело: сформовано автором.

Одним із основних нормативно-правових документів, що відображає основні положення обліку, аналізу і контролю є Н(П)СБОДС 123 “Запаси” [9]. Згідно даного положення сутність поняття запаси трактується наступним чином (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Сутність поняття “запаси” згідно Н(П)СБОДС 123

Джерело: сформовано автором.

Таким чином, запаси бюджетних установ становлять матеріальні ресурси, які утримуються у бюджетних установах для забезпечення їхньої діяльності та виконання завдань. Ці ресурси можуть бути різного характеру, такі як сировина, матеріали, готова продукція, обладнання, запаси для надання послуг, допоміжні матеріали тощо.

Ефективне управління запасами також впливає на фінансові результати установи. Оптимальне планування та контроль за рухом запасів дозволяють

уникнути перевищення термінів зберігання, зменшити витрати на утримання запасів та забезпечити раціональне використання бюджетних коштів.

Важливо також зазначити, що бюджетні установи підлягають певним обмеженням, які можуть впливати на управління запасами. Наприклад, вони повинні дотримуватися законодавства щодо закупівель, що може обмежувати їх можливості вибору постачальників та обсягів закупівель [10, с. 62]. Облік запасів є важливим етапом у діяльності бюджетних установ і мають вплив на ефективність та стабільність їхньої роботи. Роль запасів у діяльності бюджетних установ включає певні складові:

1. Забезпечення неперервності роботи: запаси дозволяють бюджетним установам мати необхідні ресурси та матеріали для безперебійної роботи навіть при тимчасових затримках у постачанні або непередбачуваних ситуаціях.

2. Задоволення потреб клієнтів: запаси допомагають бюджетним установам гарантувати наявність товарів та послуг для задоволення потреб громадян, забезпечуючи вчасні та якісні послуги.

3. Зниження витрат: ефективне управління запасами дозволяє бюджетним установам знизити витрати, уникнути перевищення термінів зберігання товарів та матеріалів, а також мінімізувати можливі втрати від знецінення запасів.

4. Вплив на бюджетне планування: наявність запасів має вплив на бюджетне планування бюджетних установ, допомагаючи передбачити необхідні витрати на матеріальні ресурси та уникнути нестачі коштів.

5. Захист від ризиків: запаси можуть допомагати бюджетним установам зменшити ризики, пов'язані з коливаннями цін, недостатньою постачанням або іншими небезпеками на ринку.

6. Підтримка аварійних ситуацій: запаси можуть бути використані для підтримки бюджетних установ у випадку аварійних ситуацій або надзвичайних обставин.

7. Ефективне використання бюджетних ресурсів: раціональне управління запасами допомагає оптимізувати використання бюджетних коштів, що важливо для досягнення ефективності та економічності у діяльності установи.

Враховуючи ці ролі, управління запасами стає важливою складовою фінансового управління бюджетними установами [11, с. 65]. Оптимальне управління запасами допомагає підтримувати стійкий розвиток та ефективність діяльності бюджетних установ, а також впливає на задоволення потреб громадян і покращення якості надання публічних послуг.

Для кращого розуміння ролі запасів в діяльності бюджетних установ необхідно розглянути їх класифікацію (рис. 1.2). Класифікація запасів бюджетних установ – це систематизований набір категорій або класів, за якими запаси, що належать бюджетним установам, групуються та об'єднуються відповідно до різних характеристик або параметрів. Ця система допомагає управлінцям та фахівцям з обліку краще організовувати, контролювати та звітувати про рух та використання запасів у бюджетних установах.

Рис. 1.2 Класифікація запасів бюджетних установ

Джерело: сформовано автором.

Класифікація запасів бюджетних установ може включати категорії.

1. За функціональним призначенням:

- сировина та матеріали: включаються ресурси, які використовуються для виробництва продукції або надання послуг;
- товари для продажу: запаси, які призначені для подальшого продажу безпосередньо клієнтам або споживачам;
- допоміжні матеріали: включаються ресурси, що підтримують виробничий процес, але не входять безпосередньо до продукту або послуги.

2. За тривалістю зберігання:

- оборотні запаси: активи, які планується використати протягом одного року або менше;
- необоротні запаси: активи, які зберігаються понад рік і не мають планів їхнього використання або продажу протягом найближчого року.

3. За ступенем обробки:

- готова продукція: фінальний продукт, готовий для продажу або використання клієнтами;
- незавершена продукція: товари, які перебувають у процесі виробництва та потребують подальшої обробки або зборки;
- запаси сировини: матеріали, що знаходяться на початковій стадії виробництва.

Класифікація запасів бюджетних установ допомагає зрозуміти структуру та характеристики запасів, сприяє ефективному управлінню запасами та використанню бюджетних ресурсів. Вона також допомагає забезпечити точний облік та контроль за рухом запасів і забезпечити виконання бюджетних програм та проектів [12, с. 215].

Вивчивши питання щодо класифікації запасів бюджетних установ, можна зрозуміти, що це важливий аспект фінансового управління та контролю в державному секторі. Класифікація допомагає установам ліпше структурувати свої запаси залежно від їх функціонального призначення, тривалості зберігання, ступеня обробки та призначення.

Запаси можуть складатися з сировини та матеріалів, необхідних для виробництва продукції або надання послуг. Такі запаси допомагають

уникнути затримок у виробництві та наданні послуг, а також забезпечують стабільний рух процесів.

Товари для продажу є іншим видом запасів, які призначені для подальшого продажу безпосередньо клієнтам або споживачам. Ефективне управління такими запасами допомагає установі забезпечити наявність товарів на ринку та задовольнити потреби споживачів.

Крім того, допоміжні матеріали, які підтримують виробничий процес, але не є безпосередньою частиною продукту чи послуги, також можуть бути включені до запасів.

Класифікація дозволяє управлінцям та бухгалтерам більш ефективно контролювати рух запасів, забезпечувати своєчасне поповнення запасів та оптимальне використання ресурсів. Правильне класифікування допомагає уникнути надмірного зберігання запасів, що може призвести до зайвих витрат, а також забезпечує планове та ефективне використання бюджетних коштів.

Класифікація запасів бюджетних установ є важливим інструментом для забезпечення прозорості та контролю за фінансовими операціями, а також для досягнення стратегічних цілей та покращення результативності діяльності установи в державному секторі.

Таким чином, запаси відіграють важливу роль у діяльності бюджетних установ, оскільки вони забезпечують стабільне функціонування та надання необхідних послуг або продуктів. Наявність адекватних запасів дозволяє уникнути перебоїв у виробництві або наданні послуг, а також забезпечує готовність установи до змінних ринкових умов.

Управління запасами в бюджетних установах є важливою складовою їхньої діяльності. Оптимальне планування, контроль та раціональне використання запасів дозволяють досягати ефективного функціонування установи, зменшують витрати та сприяють виконанню поставлених завдань та цілей.

1.2 Способи оцінки запасів, переваги та недоліки їх застосування

Оцінка запасів є ключовим аспектом фінансового управління бюджетними установами. Запаси представляють собою значну частину активів бюджетних установ, і їх правильна оцінка має велике значення для забезпечення ефективного функціонування та досягнення стратегічних цілей організаційного розвитку. У даному дослідженні розглянемо роль оцінки запасів бюджетних установ, її вплив на фінансовий стан, а також основні методи та виклики, пов'язані з цим процесом.

Запаси – це оборотні активи в матеріальній формі, які належать бюджетним установам та забезпечують їх функціонування, виконання робіт, надання послуг або використання виробничого процесу [13, с. 15]. Запаси включають сировину, матеріали, готову продукцію, товари для продажу, допоміжні матеріали та інші матеріальні ресурси, які мають стратегічне значення для діяльності бюджетної установи.

Роль запасів у бюджетних установах важлива. Вони забезпечують неперервність виробничого процесу, дозволяють задовольнити попит на продукцію та послуги, а також забезпечують готовність установи до змінних ринкових умов. Оптимальне управління запасами допомагає уникнути перебоїв у виробництві та наданні послуг, зменшує витрати та сприяє досягненню ефективного функціонування бюджетної установи.

Оцінка вартості запасів – це процес визначення грошової вартості запасів матеріальних цінностей, які знаходяться на складі чи у виробничому процесі у підприємства або організації [14, с. 120]. Цей процес має на меті визначити реальну вартість запасів на підставі об'єктивних даних, що відображають їх поточну вартість на ринку або їх первісну вартість.

Існує кілька методів оцінки вартості запасів в залежності від способу їх отримання чи вибуття. У табл. 1.2 наведено процедуру визначення первісної вартості запасів, враховуючи спосіб їх отримання установою.

Таблиця 1.2

Порядок визначення первісної вартості запасів при їх надходженні

№	Вид надходження запасів	Оцінка первісної вартості
1	Надходження запасів за плату	Первісна вартість запасів, якщо вони були придбані за оплату, визначається на основі їх собівартості. Ця собівартість складається з різних фактичних витрат, які здійснюються під час придбання та підготовки запасів для використання у бюджетних установах. До таких витрат входить сума, що сплачується постачальникові за договором, вираховуючи непрямі податки. Також у склад собівартості включаються непрямі податки, які не підлягають відшкодуванню державними установами. Додатково, вартість включає суму ввізного мита, яке стягується за запаси, що були закуплені з-за кордону. Окрім цього, до собівартості додаються інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів та їх підготовкою до використання. Ці витрати включають транспортно-заготівельні витрати, такі як оплата за заготівлю запасів, тарифи за вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування запасів до місця використання. Також до них відносяться витрати на страхування ризиків транспортування запасів.
2	Безоплатне отримання від фізичних/ юридичних осіб	Також, як первісна вартість, може використовуватися вартість, для якої існує достовірна інформація з відповідними первинними документами, що враховують витрати.
3	Безоплатне отримання від державних установ	Первісна вартість запасів розраховується на основі балансової вартості запасів, що передані суб'єктом державного сектору, з урахуванням витрат. У випадку, коли немає достовірної інформації стосовно первісної вартості запасів, первісна вартість обчислюється за справедливою вартістю на дату одержання.
4	Самостійне виготовлення	Вартість виробництва складається з трьох основних компонентів: прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці та інших прямих витрат. Ця вартість, яка визначається відповідно до Національних Положень (Стандартів) Бухгалтерського Обліку Державного Сектору (НП(С) БОДС), утворює первісну вартість запасів. Порядок формування цієї вартості визначено в розділі IV Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору.
5	Надходження в результаті обміну	Балансова вартість переданого запасу дорівнює його первісній вартості, але якщо існує значна різниця між його вартістю та справедливою вартістю запасу, первісною вартістю переданого запасу є справедлива вартість на дата утилізації.

Джерело: сформовано автором на основі [9].

Вибір методу оцінки залежить від характеру запасів, особливостей виробничого процесу та вимог бухгалтерського обліку. Фактичне обчислення вартості запасів демонструє точність та об'єктивність фінансової звітності бюджетних установ. Це важливий аспект для створення надійної фінансової інформації, яка впливає на прийняття рішень і оцінку фінансового стану організації. З точними даними про вартість запасів, бюджетні установи можуть більш об'єктивно аналізувати свою діяльність, планувати ефективно управління ресурсами та оптимізувати запаси для досягнення поставлених цілей.

Додатково, фактичне визначення вартості запасів сприяє дотриманню вимог фінансового звітування та відповідності стандартам бухгалтерського обліку. Це дозволяє забезпечити консистентність та порівнянність фінансових даних між різними періодами, що забезпечує більш адекватний аналіз фінансової стабільності та прибутковості організації [15, с. 122].

Окрім того, дійсне визначення вартості запасів є важливим для внутрішнього контролю та аудиту. З точними даними про вартість запасів, бюджетні установи можуть ефективно контролювати їх рух та використання, попереджати можливі втрати або недостачі, а також покращити систему управління запасами.

Таким чином, дійсне визначення вартості запасів є необхідною передумовою для забезпечення фінансової стійкості та ефективної діяльності бюджетних установ. Це допомагає забезпечити довіру соціальних партнерів, інвесторів та громадськості до фінансового здоров'я та прозорості діяльності організації [16, с. 161].

Оцінка запасів бюджетних установ за балансовою вартістю передбачає визначення їх вартості на підставі даних, зазначених у фінансовому балансі організації. Балансова вартість запасів визначається як сукупність вартості придбання або виготовлення запасів та витрат, пов'язаних з їх доставкою та підготовкою для використання.

Для оцінки запасів за балансовою вартістю, бюджетні установи використовують внутрішні документи та облікові записи, які дозволяють точно відображати кількість і вартість запасів на різних етапах їх руху. Важливо зазначити, що балансова вартість запасів може відрізнятись від ринкової вартості або собівартості, оскільки вона визначається на підставі облікових правил та бухгалтерських стандартів.

Балансова вартість запасів включається до активів бюджетної установи на балансі та впливає на фінансовий стан організації. Ця оцінка використовується для забезпечення адекватного ведення обліку, аналізу та контролю за запасами, а також для забезпечення відповідності фінансової звітності вимогам законодавства та стандартів бухгалтерського обліку.

Оцінка запасів здійснюється відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. На дату балансу вартість запасів відображає меншу з двох оцінок – первісну вартість або чисту вартість реалізації. У разі знецінення, пошкодження або втрати прибутку, запаси оцінюються за чистою вартістю реалізації [17, с. 74]. Різниця між ціною придбання та чистою вартістю реалізації включається до поточних витрат.

Якщо продаж уцінених запасів приносить виручку, що не перевищує обліковану суму, то собівартість продажу таких запасів збільшується на зазначену різницю. З огляду на ці аспекти, питання розподілу видатків бюджетних установ залежно від характеристики діяльності стає особливо важливим.

Вибуття запасів (відпуск запасів у виробництво, з виробництва, реалізація, інше вибуття) оцінюється трьома методами, а саме:

- методом середньозваженої собівартості;
- методом ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- методом собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО).

Характеристика кожного з вище наведеного методу вибуття запасів наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика методів оцінки запасів при їх вибутті

№	Метод	Характеристика методу
1	Метод середньозваженої собівартості	За допомогою щомісячної середньозваженої собівартості, оцінка запасів розраховується окремо для кожної одиниці запасів. Це здійснюється шляхом обчислення співвідношення суми залишків таких запасів на початок звітного місяця та вартості, яка буде одержана на кінець звітного місяця, до загальної кількості запасів на початок місяця та одержаних у звітному місяці. Оцінка за періодичною середньозваженою собівартості запасів здійснюється для кожної операції з вибуття запасів. Це виконується шляхом розділення загальної вартості таких запасів на дату операції на загальну кількість запасів на ту саму дату.
2	Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	Згідно з цим підходом, оцінка запасів здійснюється для тих, що були реалізовані, а також для послуг, які були надані в рамках спеціальних замовлень та проектів. Такі запаси не можуть бути взаємозамінювані.
3	Метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Оцінка запасів за методом ФІФО ґрунтується на припущенні, що запаси використовуються в тому порядку, в якому вони надходили до суб'єкта державного сектору. Іншими словами, запаси, які були першими отримані, будуть першими використані у виробництві, продажі або інших видів вибуття, і їх оцінка буде здійснюватись на основі собівартості першої партії надходження запасів.

Джерело: сформовано автором на основі [9].

Законодавством визначено перелік витрат, що не можуть бути включені до первісної вартості запасів і мають бути віднесені безпосередньо на відповідний період, у якому вони були понесені:

- дефіцит запасів і понаднормові витрати;
- втрати на зберігання, крім тих, що пов'язані з підготовкою до використання на наступному етапі;
- фінансові витрати;

- загальногосподарські витрати та інші витрати, безпосередньо не пов'язані із заготівлею і постачанням запасів матеріалів і доведенням їх до стану, придатного для планового використання;

- витрати на продаж.

Ці витрати не враховуються у вартості запасів і не впливають на їх первісну оцінку, а замість цього, вони включаються у відповідні розділи фінансової звітності за рахунок зарахування до відповідного періоду, в якому вони здійснилися [18, с. 81].

Запаси можуть включатися до складу активів бюджетної установи за певних умов:

- якщо вартість запасів можна точно визначити і засвідчити.

- якщо використання запасів в майбутньому може призвести до збільшення економічних вигод суб'єкта державного сектору.

Згідно з національних положень до запасів установ державного сектору відносять такі елементи (рис. 1.3).

Оцінка вартості запасів є важливим аспектом фінансового управління підприємством або організацією, оскільки вона впливає на бухгалтерську звітність, вартість запасів на балансі та прибутковість підприємства. Правильна оцінка допомагає уникнути спотворення фінансових показників, забезпечує точність звітності перед зацікавленими сторонами, такими як інвестори, кредитори та регулятори.

Завдяки оцінці вартості запасів, підприємства можуть забезпечити точність фінансової звітності, раціональне управління запасами, вчасне виявлення недочетів та зайвих запасів, що сприяє підвищенню ефективності та рентабельності діяльності підприємства.

Оцінка запасів має вирішальне значення для точності та достовірності фінансової звітності бюджетних установ. Правильна оцінка запасів дозволяє відображати їхню реальну вартість на балансі, що сприяє правильному визначенню фінансового стану установи та робить звіти більш об'єктивними для зовнішніх зацікавлених сторін.

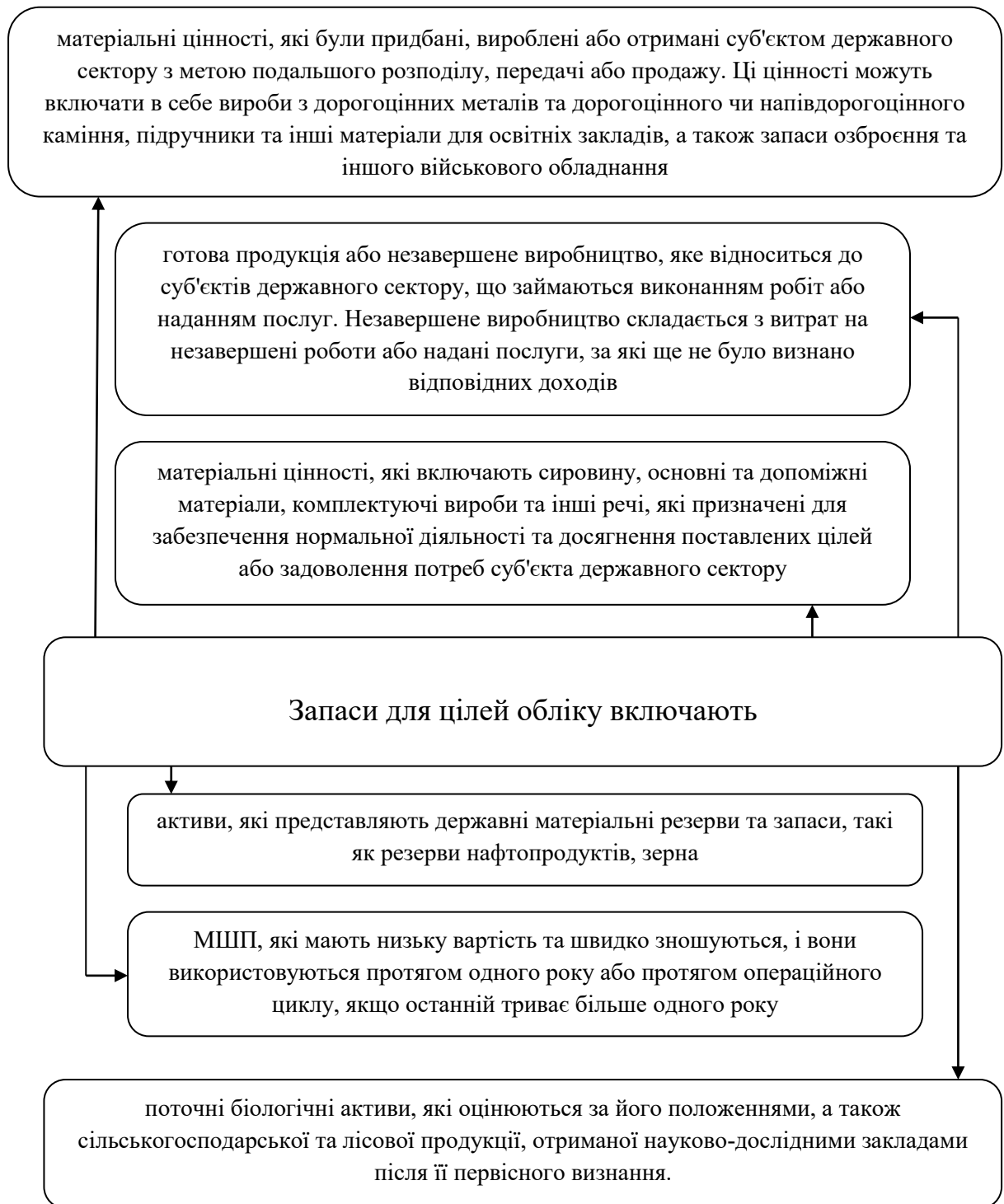

Рис. 1.3 Групування запасів для цілей бухгалтерського обліку

Джерело: самостійна розробка автора.

Рациональна оцінка запасів бюджетних установ є важливим аспектом їх фінансово-господарської діяльності. Вона має на меті визначення реальної вартості запасів, що знаходяться у володінні та утриманні установи.

Раціональна оцінка дозволяє отримати достовірну інформацію про стан активів установи, впливати на рішення щодо їх використання, розподілу, а також планування закупівель та оптимізації затрат.

Для досягнення раціональної оцінки запасів, бюджетні установи повинні дотримуватись встановлених законодавством і стандартами правил та процедур. Важливо враховувати типи запасів, їх призначення та умови отримання. Необхідно забезпечити достовірний облік і документацію, що підтверджує перебіг операцій з запасами.

Раціональна оцінка запасів допомагає уникнути недостачі або перевищення запасів, що може призвести до фінансових втрат. Вона сприяє забезпеченню ефективного використання ресурсів установи, оптимізації управлінських рішень та підвищенню її фінансової стійкості.

Оцінка запасів також має великий вплив на прибутковість та рентабельність бюджетної установи. Недооцінка або переоцінка запасів може призвести до спотворення фінансових показників, збільшення витрат або втрати можливості отримання рентабельності з їхнього використання.

Оцінка запасів бюджетних установ може стикатися з рядом викликів, зокрема, пов'язаних зі змінами вартості матеріалів та сировини, нестабільністю ринкових умов, а також потребою в уніфікації методів оцінки з метою забезпечення однорідності та порівнянності фінансової звітності різних установ. Окрім того, розвиток інформаційних технологій та автоматизація процесів можуть значно полегшити оцінку запасів та забезпечити швидкий доступ до актуальної інформації про запаси у режимі реального часу.

Для покращення оцінки запасів бюджетної установи можна розглянути напрямки:

1. Вдосконалення обліку та документації: забезпечення точного та достовірного обліку запасів, а також підтримка належної документації щодо операцій з запасами. Впровадження сучасних інформаційних систем для ефективного моніторингу та контролю за рухом запасів.

2. Використання сучасних методів оцінки: впровадження раціональних методів оцінки запасів, таких як метод ФІФО (першим прийшов, першим вийшов), метод середньозваженої собівартості тощо. Це допоможе забезпечити адекватне визначення вартості запасів.

3. Аналіз та прогнозування попиту: використання аналізу та прогнозування попиту на продукцію або послуги бюджетної установи допоможе забезпечити наявність оптимальних запасів для задоволення потреб клієнтів.

4. Оптимізація розміру запасів: зменшення зайвих запасів та оптимізація розміру запасів до необхідних мінімумів, що дозволить уникнути надмірних витрат на їх зберігання та утримання.

5. Професійний розвиток персоналу: забезпечення навчання та підвищення кваліфікації персоналу, що займається управлінням запасами, зокрема з питань оцінки та управління запасами.

6. Впровадження контролю за термінами зберігання: Забезпечення контролю та відслідковування термінів зберігання запасів, що допоможе уникнути знецінення чи протермінованості продукції.

Ці напрямки допоможуть бюджетним установам оптимізувати управління запасами та забезпечити ефективну діяльність в цілому. Загалом, оптимізація управління запасами є важливим елементом ефективного функціонування бюджетних установ. Використання сучасних методів та технологій, аналіз та прогнозування попиту, а також навчання та підвищення кваліфікації персоналу допоможуть досягти кращих результатів у управлінні запасами та забезпечити ефективну діяльність установи в цілому.

Оцінка запасів бюджетних установ є важливим елементом фінансового управління та контролю. Правильна оцінка допомагає забезпечити точність фінансової звітності, раціональне управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей. Впровадження сучасних технологій та методів оцінки, а також постійне вдосконалення процесів допоможуть забезпечити ефективне

використання запасів та забезпечити стабільний розвиток бюджетних установ.

1.3 Законодавче регулювання обліку, контролю та аналізу матеріальних запасів бюджетної установи

Запаси є невід'ємною частиною діяльності бюджетних установ та впливають на їхні фінансові показники та результати. Наявність та управління запасами вимагає точного обліку, контролю та аналізу та відповідності до нормативно-правового регулювання. Тому необхідним є дослідження нормативно-правового регулювання обліку, контролю та аналізу запасів в бюджетних установах, зокрема законодавчих актів, нормативних документів та стандартів, які визначають порядок та особливості обліку запасів.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах включає сукупність законів, нормативних актів, правил та стандартів, які встановлюють правила, порядок та методи обліку запасів, їх оцінки та звітності [19, с. 289]. Це система правових норм, яка регламентує облікову діяльність щодо збереження та використання матеріальних цінностей, що знаходяться на балансі бюджетної установи.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах має на меті забезпечити точність, достовірність та об'єктивність обліку запасів, а також забезпечити відповідність звітності вимогам законодавства та стандартів бухгалтерського обліку. Це регулювання включає аспекти.

1. Визначення порядку та методів оцінки запасів, які можуть включати оцінку за первісною вартістю, ринковою вартістю, собівартістю, чистою вартістю реалізації тощо.

2. Встановлення правил ведення обліку запасів, включаючи регламентацію записів у журналах, картках обліку, актах списання тощо.

3. Встановлення порядку складання та подання фінансової звітності щодо запасів, включаючи баланс, звіт про фінансові результати, витрати на запаси тощо.

4. Визначення обов'язковості проведення інвентаризації запасів, а також порядку та термінів її проведення.

5. Регламентація порядку списання та реалізації запасів, включаючи визначення вартості списання, умов продажу, підготовки до списання тощо.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів допомагає забезпечити правильність обліку, захист майна бюджетної установи, а також забезпечує дотримання законодавства та стандартів у галузі бухгалтерського обліку запасів.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах виконує декілька важливих функцій, які спрямовані на забезпечення ефективного та відповідного обліку матеріальних цінностей (рис. 1.4). Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах включає основні функції.

1. Нормативна функція: встановлення правил та стандартів обліку запасів дозволяє стандартизувати процедури обліку, що забезпечує їх однаковий підхід у всіх бюджетних установах. Це допомагає досягти єдиної системи обліку та забезпечити зрозумілість і послідовність облікових процедур.

2. Регулююча функція: нормативно-правове регулювання створює правовий фреймворк, який визначає порядок, правила та методи обліку запасів. Це дозволяє контролювати процес обліку та забезпечувати дотримання вимог законодавства та стандартів.

3. Захисна функція: регулюючи облік запасів, нормативно-правове регулювання забезпечує захист майна бюджетних установ. Чітке визначення правил оцінки, зберігання та реалізації запасів допомагає уникнути можливих зловживань та втрат.

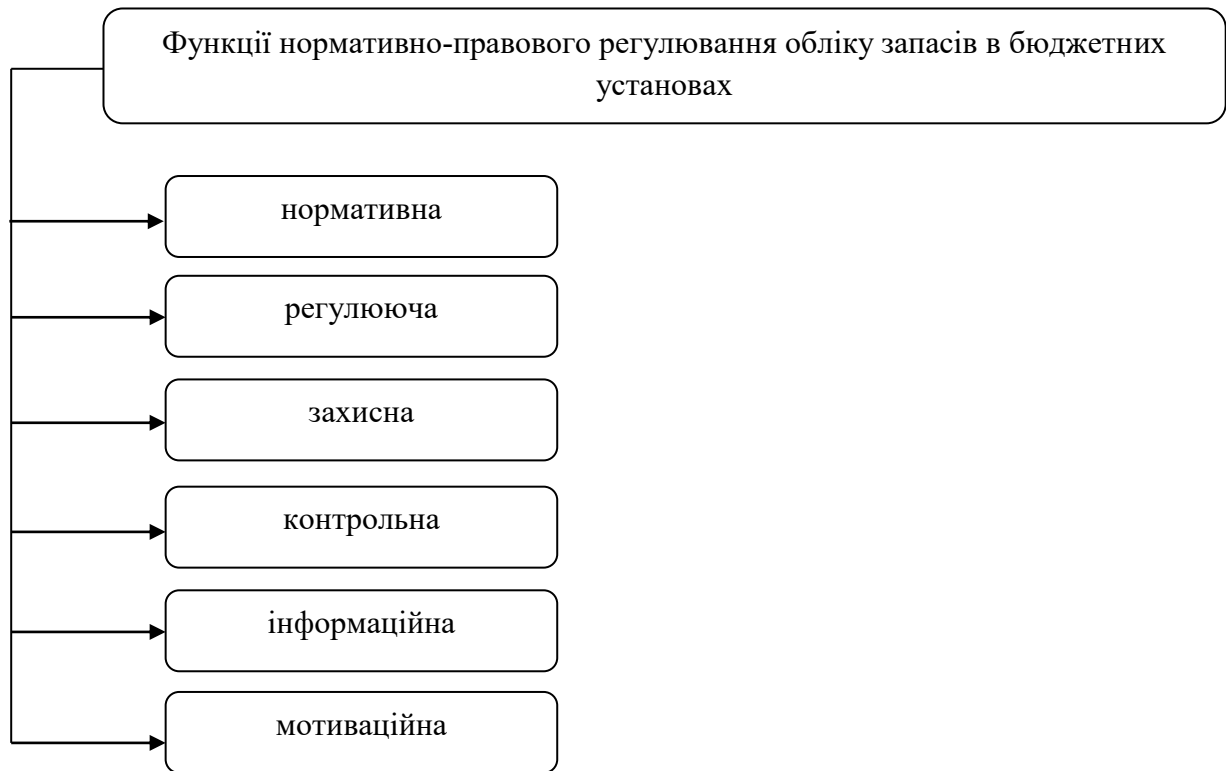

Рис. 1.4 Основні функції нормативно-правового регулювання обліку запасів в бюджетних установах

Джерело: сформовано автором.

4. Контрольна функція: нормативно-правове регулювання дозволяє проводити контроль за правильністю та достовірністю обліку запасів. Це забезпечує вчасне виявлення помилок та недоліків у обліку та їх виправлення.

5. Інформаційна функція: забезпечення чіткої регламентації обліку запасів дозволяє забезпечити точність та об'єктивність фінансової звітності бюджетних установ. Інформація про запаси є важливою для прийняття управлінських рішень та забезпечення фінансової стабільності установи.

6. Мотиваційна функція: нормативно-правове регулювання може стимулювати бюджетні установи до більш ефективного управління запасами. Наприклад, встановлення правил оптимального використання запасів може збільшити ефективність виробництва та знизити витрати.

Всі ці функції спрямовані на покращення управління запасами та забезпечення ефективної діяльності бюджетних установ. Нормативно-правове регулювання є важливою складовою системи бухгалтерського обліку та фінансового управління в бюджетних установах.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах може здійснюватись на кількох рівнях, які взаємодіють між собою і визначають правовий аспект для облікових процедур та практик. Основні рівні нормативно-правового регулювання обліку, контролю та аналізу запасів в бюджетних установах наведено в табл. 1.4. Взаємодія цих рівнів створює систему нормативно-правового регулювання, яка забезпечує єдність та стабільність облікових практик в бюджетних установах і допомагає досягти високої якості та достовірності фінансової звітності.

Таблиця 1.4

Рівні нормативно-правового регулювання обліку, контролю та аналізу запасів бюджетних установ

Рівень	Нормативно-правові акти
I рівень	Бюджетний кодекс України [20]
II рівень	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [21]
III рівень	НП(с)БОДС 123 “Запаси” [9]
IV рівень	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб’єктів державного сектору № 11 [22], План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі № 1203 [23], Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань № 879 [24], Порядок складання типових форм з обліку та списання запасів суб’єктами державного сектору № 104 [25], Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб’єктів державного сектору № 101 [26], Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей № 116 [27], Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі № 1219 [28].
V рівень	Розпорядчі документи установи.

Джерело: сформовано автором.

Бюджетний кодекс України визначає основні принципи та правила фінансового управління в бюджетній сфері, але в ньому немає спеціальних положень, які безпосередньо регулюють облік запасів в бюджетних установах. Облік запасів в бюджетних установах регулюється переважно за допомогою НП(с)БОДС, які містять вимоги та принципи обліку запасів, включаючи правила їх оцінки та відображення у фінансовій звітності.

Бюджетний кодекс України встановлює основні засади бюджетної системи, в тому числі процедури формування, виконання та контролю бюджетів, а також порядок ведення бюджетної звітності. Завдяки цим засадам, бюджетний кодекс впливає на загальну систему фінансового управління, а облік запасів є однією з складових фінансового управління в бюджетних установах. Таким чином, хоча Бюджетний кодекс України не містить прямих вказівок щодо обліку запасів, він створює загальну рамку для організації бюджетних процесів, які також включають облік запасів згідно з вимогами національних стандартів бухгалтерського обліку.

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” встановлює загальні принципи та вимоги до бухгалтерського обліку, включаючи облік запасів, як у бюджетних, так і в інших установах. Згідно з цим законом, облік запасів в бюджетних установах має здійснюватись на основі національних стандартів бухгалтерського обліку, які містять детальні вимоги щодо оцінки, зберігання, обліку та відображення запасів у фінансовій звітності.

Також закон передбачає, що запаси мають бути відображені у бухгалтерському обліку згідно з їх реальним вартісним виразом на дату балансу. Закон також встановлює зобов'язання зберігати документацію про рух запасів, а також здійснювати інвентаризацію запасів з певною періодичністю.

Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 123 “Запаси” (НП(с)БОДС 123) встановлює вимоги до обліку запасів у організаціях. Згідно положення облік запасів в бюджетних установах

повинен проводитись відповідно до принципів бухгалтерського обліку. Цей стандарт надає детальні вказівки щодо класифікації, оцінки та звітності запасів. Він визначає методи оцінки запасів та надає рекомендації щодо їх використання в різних ситуаціях.

Крім того, НП(с)БОДС 123 встановлює зобов'язання щодо збереження документації про рух запасів, проведення інвентаризації запасів та відображення інформації про запаси у фінансовій звітності. Цей стандарт є важливим інструментом для бюджетних установ, оскільки він допомагає забезпечити вірний, об'єктивний та достовірний облік запасів, що є важливим для оптимізації управління запасами та забезпечення ефективної діяльності в цілому.

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору № 11 є документом, який видається компетентними органами або професійними асоціаціями з метою надання практичних вказівок та рекомендацій щодо обліку запасів в бюджетних установах. Ці методичні рекомендації зазвичай включають рекомендації щодо класифікації, оцінки та звітності запасів, а також рекомендації щодо ведення документації та проведення інвентаризації запасів. Вони можуть також містити приклади бухгалтерських записів та фінансових звітів, що стосуються запасів.

Методичні рекомендації № 11 розроблені органами державної влади, професійними асоціаціями бухгалтерів, фахівцями з обліку, а також іншими зацікавленими сторонами з метою вдосконалення обліку запасів в бюджетних установах. Ці рекомендації не мають обов'язкового характеру, але вони можуть бути використані бюджетними установами як додатковий інструмент для покращення обліку запасів та дотримання вимог бухгалтерського обліку.

План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі № 1203 визначає систему рахунків та порядок обліку фінансових операцій у державних установах, включаючи бюджетні установи. Цей план

стандартизує облік фінансових ресурсів, активів, зобов'язань та здійснюваних операцій у державному секторі з метою забезпечення детальності, однорідності та порівняності фінансової звітності.

Щодо обліку запасів в бюджетних установах, план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі містить відповідні рахунки, що дозволяють відстежувати рух та стан запасів, а також їх оцінку. Такі рахунки мають номери і найменування, які відповідають конкретним видам запасів і їх характеристикам.

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 є нормативним документом, який регулює проведення інвентаризації активів та зобов'язань в установах. Цей документ визначає правила, порядок та методи проведення інвентаризації, включаючи інвентаризацію запасів.

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 видано органом державного управління або контролюючим органом, який відповідає за бюджетні установи, та визначає облік та відповідність нормативам та стандартам обліку запасів в бюджетних установах. Його впровадження допомагає забезпечити належний контроль, оптимізацію та ефективність управління запасами у бюджетних установах.

Порядок складання типових форм з обліку та списання запасів суб'єктами державного сектору № 104 визначає процедури та вимоги, які повинні дотримуватись організаціями та установами, що входять до державного сектору, при здійсненні обліку запасів і внесенні відповідної документації щодо їх списання. Ці типові форми встановлюються з метою забезпечення єдності та стандартизації процесів обліку, контролю за запасами, а також забезпечення відповідності вимогам законодавства та нормативних актів щодо обліку матеріальних цінностей у державному секторі.

Такі типові форми можуть включати звіти, акти, журнали, картки обліку тощо, які дозволяють фіксувати наявність та рух запасів, їх оцінку, списання, інвентаризації тощо. Організації повинні регулярно заповнювати

та зберігати ці форми згідно встановленого порядку та забезпечувати доступність даних для контролю та аналізу. Такі типові форми можуть бути розроблені на рівні центральних органів влади чи міністерств, або уточнені на рівні конкретних бюджетних установ відповідно до їх специфіки та видів діяльності.

Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору № 101 регулює облік запасів й інших операцій та фінансових подій, що відбуваються у бюджетних установах. Ці типові форми містять інформацію про рух грошей, матеріальних цінностей, вартості послуг, зарахування та списання активів, заборгованості та зобов'язань, операції з бюджетними коштами та інші важливі фінансові та облікові події.

Ці форми мають стандартні поля та реквізити для внесення необхідної інформації, такої як дата операції, код рахунку, назва контрагента, кількість та вартість запасів, підстава для проведення операції та інші деталі, які дозволяють правильно та однозначно зареєструвати та документувати всі фінансові трансакції. Складання та ведення цих типових форм дозволяє забезпечити контроль та звірку фінансових даних, а також забезпечити відповідність облікових записів вимогам законодавства та стандартам бухгалтерського обліку. Такі форми є важливим інструментом для підтримки якісного та точного обліку запасів і інших операцій у бюджетних установах.

Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей № 116 стосується процедур та методів обліку, аналізу та документування збитків, що можуть виникнути через незаконні дії, втрати чи пошкодження матеріальних цінностей в бюджетних установах. Цей порядок містить вказівки та рекомендації щодо того, як правильно фіксувати та документувати випадки розкрадання, нестачі, знищення чи псування матеріальних цінностей. Він передбачає проведення інвентаризації, облік та аналіз збитків, здійснення заходів щодо їх виявлення, усунення та запобігання у майбутньому.

Порядок також може містити рекомендації щодо забезпечення внутрішнього контролю, викриття та припинення зловживань та недобросовісних дій, спрямованих на завдання збитків бюджетним установам. Важливо, щоб такий порядок був відповідним до законодавства та нормативних вимог і забезпечував об'єктивне та точне визначення розміру збитків для подальшого вжиття відповідних заходів із відшкодування чи запобігання подібних ситуацій у майбутньому.

Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі № 1219 стосується встановлення методології та правил обліку фінансової і економічної діяльності суб'єктів державного сектору відповідно до вимог національного законодавства. Цей порядок визначає структуру та номенклатуру рахунків, що застосовуються при веденні бухгалтерського обліку в державних установах, а також розкриває суть та зміст кожного з рахунків. Він також надає вказівки щодо правильного класифікування та обліку фінансових операцій та подій відповідно до встановлених рахунків.

Таким чином, законодавче регулювання обліку запасів в бюджетних установах сприяє раціональному використанню ресурсів, підвищенню ефективності виробничих процесів, забезпеченню своєчасного та якісного виконання державних програм і проектів. Воно стимулює установи до здійснення обліку запасів згідно з встановленими нормами, правилами та стандартами, що забезпечує високу достовірність фінансової звітності.

Висновки до розділу 1

Матеріальні запаси в бюджетних установах є матеріальними ресурсами, такими як сировина, матеріали, готова продукція та інші цінності, які використовуються для забезпечення їх звичайної діяльності та досягнення поставлених цілей. Ці запаси відіграють важливу роль у нормальному функціонуванні бюджетних установ. Щоб забезпечити ефективне використання ресурсів і підтримувати оптимальні рівні запасів, необхідний правильний облік та управління ними. Такий підхід дозволяє уникнути недостачі або перебільшення запасів, знизити витрати та забезпечити ефективну діяльність усієї установи.

У процесі оцінки запасів бюджетних установ використовуються різні методи, що дозволяють визначити їхню вартість і відображення в бухгалтерському обліку. Оцінка запасів є важливою задачею для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності, а також оптимізації управління ресурсами. Правильний вибір та застосування методів оцінки запасів є ключовим фактором для забезпечення точності та надійності бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Це допомагає забезпечити ефективне управління ресурсами, вчасну інформацію для прийняття рішень та підвищення ефективності діяльності усієї установи.

Законодавче регулювання обліку, контролю та аналізу запасів бюджетних установ відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування цих установ і збереженні державних ресурсів. Законодавчі норми створюють чіткий правовий каркас для організації обліку запасів, забезпечують дотримання стандартів та визначають порядок взаємодії з контролюючими органами.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

2.1 Особливості організації обліку матеріальних запасів у бюджетній установі

Організація обліку у бюджетній установі є однією з ключових складових ефективного функціонування та управління ресурсами. Вона включає в себе систематичний і структурований процес збору, класифікації, реєстрації, збереження та аналізу фінансової інформації про діяльність установи. Організація обліку в бюджетній установі базується на відповідних законодавчих актах, положеннях, стандартах бухгалтерського обліку та інших регуляторних документах.

Організації обліку в бюджетній установі включає основні аспекти.

1. Встановлення системи обліку: установа повинна розробити власну систему обліку, яка відповідає її потребам і особливостям діяльності. Ця система має включати рахунки бухгалтерського обліку, реєстри, журнали та інші документи для відображення фінансової інформації.

2. Класифікація даних: установа повинна чітко класифікувати всі фінансові операції та події згідно з встановленими нормами і стандартами. Це допоможе структурувати інформацію і забезпечити її зрозумілість для користувачів.

3. Реєстрація документів: для кожної фінансової операції або події необхідно скласти відповідний документ (меморіальний ордер, акт, накладна тощо) і зареєструвати його в облікових журналах.

4. Забезпечення контролю: облікова система має передбачати механізми контролю за правильністю і точністю обліку, щоб уникнути помилок та недобросовісного ставлення до ділової діяльності.

5. Зберігання даних: всі облікові документи і журнали повинні зберігатись відповідно до законодавства про архівну справу.

6. Аналіз і звітність: облік повинен забезпечувати можливість проведення аналізу фінансової інформації та складання звітів, які дають зрозумілу картину фінансового стану та результатів діяльності установи.

7. Використання сучасних інформаційних технологій: установа може використовувати спеціалізоване бухгалтерське програмне забезпечення для автоматизації процесів обліку та полегшення звітності [29, с. 84].

Загалом, організація обліку в бюджетній установі є складним процесом, який потребує дотримання визначених процедур, стандартів та встановлення контролю. Вона допомагає забезпечити ефективне управління ресурсами, а також забезпечити відповідність звітності вимогам законодавства і регуляторних органів.

Організація обліку запасів в бюджетній установі є важливим елементом фінансового управління та забезпечення ефективного функціонування державного сектору. Матеріальні запаси є одним із ключових активів бюджетної установи, і їх належний облік дозволяє забезпечити належний контроль, ефективне використання та оптимізацію ресурсів.

Вивчення особливостей обліку матеріальних запасів проводилося на прикладі Департаменту освіти та науки Івано-Франківської міської ради, де є всі для цього умови. Основні етапи організації обліку матеріальних запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради наведено на рис. 2.1.

Перший етап організації обліку запасів – це планування. Встановлення потреби у запасах, розробка плану закупівель та списань, урахування споживаності запасів та прогнозування змін в попиті – все це є важливими кроками для забезпечення належного управління запасами.

Після планування відбувається процес закупівлі запасів. Важливо дотримуватись вимог законодавства та процедур закупівель при виборі постачальників та укладанні договорів.

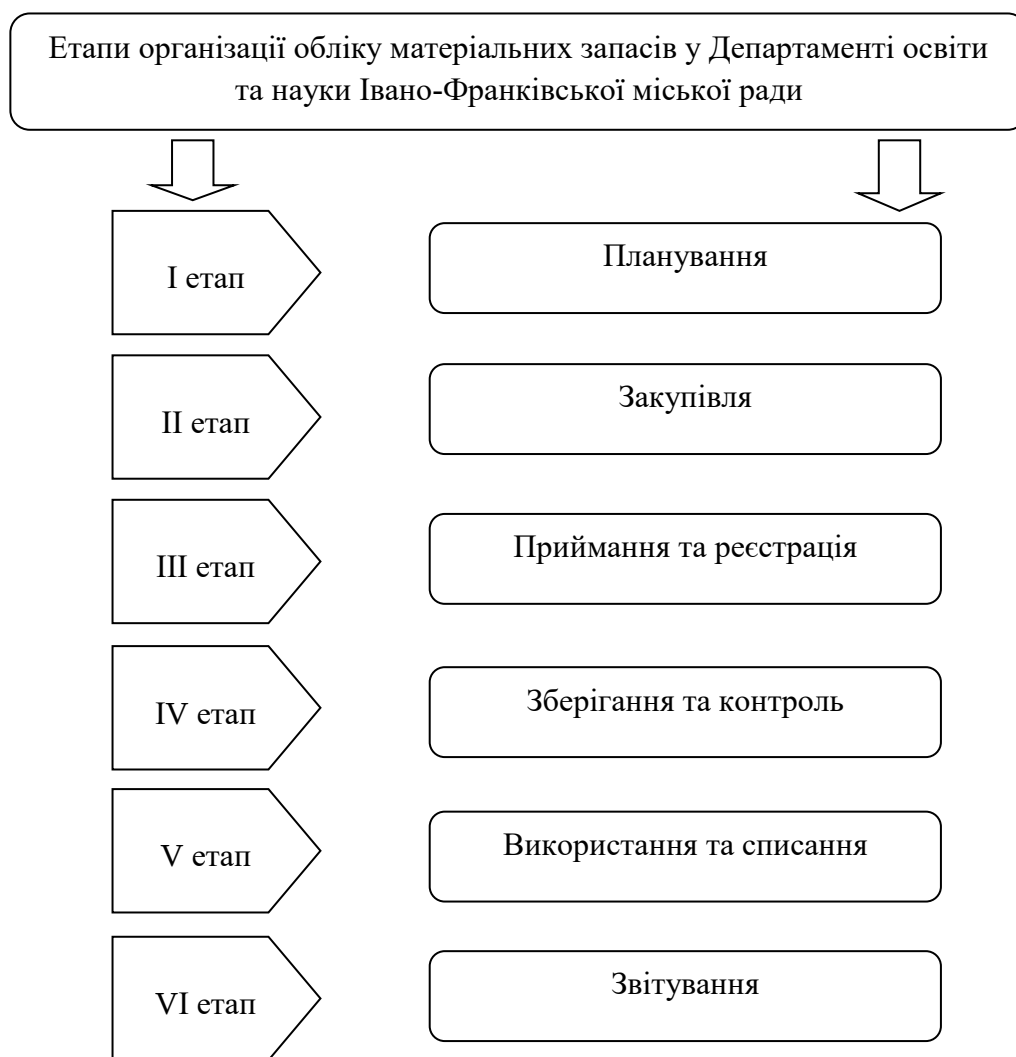

Рис. 2.1 Основні етапи організації обліку матеріальних запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради

Джерело: сформовано автором.

Приймання та реєстрація запасів – це наступний етап. Отримані запаси перевіряються на відповідність кількості та якості, а потім реєструються в облікових документах.

Організація зберігання та контроль за запасами – це також важливий етап у процесі обліку. Забезпечення належного зберігання запасів, контроль за рівнем залишків та уникнення можливих збитків чи нестачі – все це допомагає забезпечити належний контроль за матеріальними цінностями.

Використання та списання запасів – це останній етап у процесі обліку. Фактичне використання запасів та правильне їх списання здійснюється згідно з призначенням та потребами установи [30, с. 272].

Звітування є заключним етапом в обліку матеріальних запасів в бюджетних установах. Цей етап має важливе значення, оскільки дозволяє забезпечити внутрішню і зовнішню перевірку та контроль за використанням запасів і здійсненням операцій з ними.

Звітування передбачає підготовку фінансових звітів та інформаційних даних про стан матеріальних запасів. Бюджетні установи звітують перед вищими органами управління, контрольно-ревізійними службами, а також публікують певну інформацію для зацікавлених сторін.

Загалом, організація обліку запасів є ключовим аспектом у фінансовому управлінні бюджетних установ, який сприяє забезпеченню ефективного функціонування та досягненню стратегічних цілей. Належний облік запасів дозволяє уникнути можливих ризиків та збитків, забезпечити оптимальний рівень запасів та забезпечити стійкий розвиток бюджетної установи.

Усі операції з обліку матеріальних запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради оформляються за допомогою визначених типових форм документів. Типові форми з обліку надходження запасів в бюджетних установах – це заздалегідь встановлені стандартні документи або бланки, які використовуються для реєстрації і фіксації процесу отримання запасів в бюджетній установі [31, с. 325]. Ці форми допомагають забезпечити систематичний і однаковий підхід до обліку та контролю надходження запасів, що спрощує процес управління запасами. Основні форми з руху запасів наведено на рис 2.2.

Акт приймання-передачі запасів має наступне призначення: він фіксує факт передачі матеріальних запасів від одного підрозділу, відповідальної особи або постачальника до іншого. Цей документ підтверджує передачу запасів і містить важливі характеристики, такі як кількість, якість та стан

переданих запасів. Він допомагає забезпечити контроль якості запасів, виявити можливі пошкодження або нестачі та забезпечити коректний облік запасів у бюджетній установі.

Рис. 2.2 Типові форми з обліку надходження запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради

Джерело: сформовано автором.

Крім того, акт приймання-передачі є основою для обліку і вноситься до відповідних облікових реєстрів та журналів. Він також визначає відповідальних осіб, які забезпечують збереження та використання запасів. Це допомагає установі контролювати матеріальні цінності та уникнути можливих втрат або зловживань.

Акт приймання-передачі запасів виконує важливу роль у забезпеченні внутрішнього контролю та довіри між різними підрозділами та працівниками установи. Він захищає від можливих зловживань та недостовірної інформації про рух запасів [32, с. 26]. Завдяки акту приймання-передачі, бюджетна установа може ефективно управляти, контролювати та обліковувати свої запаси для забезпечення успішної діяльності.

Акт про приймання запасів бюджетної установи має наступне призначення: він документально підтверджує факт приймання матеріальних цінностей (запасів) установою від постачальників або інших джерел. Цей документ використовується для офіційного фіксування кількості, якості та стану отриманих запасів.

Головною метою акту про приймання запасів є забезпечення контролю за матеріальними цінностями, що надходять у бюджетну установу. Він дозволяє перевірити, чи відповідають отримані запаси замовленому обсягу та якості, чи відповідають вони вимогам інструкцій або договорів з постачальниками. Таким чином, акт приймання запасів забезпечує контроль за правильністю та повнотою надходження матеріальних цінностей у бюджетну установу.

Крім того, акт про приймання запасів виконує важливу роль у внутрішньому обліку та контролі за рухом матеріальних цінностей установи. Він є джерелом інформації для складання облікових регістрів та журналів, а також для подальшого аналізу та планування використання запасів. Таким чином, акт приймання запасів допомагає забезпечити ефективний контроль та управління запасами бюджетної установи для досягнення поставлених цілей та оптимізації діяльності.

Прибутковий ордер використовується для оформлення різних господарських операцій, пов'язаних із отриманням матеріальних цінностей. Він застосовується для фіксації прибутку, що отримується від постачальників або від переробників, які обробляють матеріальні цінності за домовленістю [33, с. 123]. Також, прибутковий ордер дозволяє оформити отримані матеріальні цінності, що відповідають критеріям визнання запасів, але раніше не були враховані в балансі організації. Наприклад, це можуть бути запаси, які відбулися внаслідок ліквідації або розбирання необоротних активів. Всі ці операції та прибуток, що їх супроводжує, оформлюються за допомогою прибуткового ордера для документування та контролю в бюджетній установі.

Прибутковий ордер є важливим документом для бюджетних установ, оскільки він дозволяє чітко надходження матеріальних запасів від різноманітних операцій з матеріальними цінностями. Цей документ має стандартизований формат та містить детальну інформацію про отримані запаси, їх кількість, якість та вартість. Крім того, прибутковий ордер також може включати інші додаткові деталі, як-наприклад, документи, що підтверджують легальність та легітимність операцій.

Накладна або вимога – це документ, який використовується для оформлення руху матеріальних цінностей всередині бюджетної установи [34, с. 46]. Вона застосовується для фіксації отримання матеріальних цінностей, які вироблені у самій установі (наприклад, готова продукція, напівфабрикати, допоміжні матеріали), переміщення цінностей всередині установи між її структурними підрозділами на різних територіях, а також для відпуску цінностей виробничим або іншим підрозділам.

Цей документ також може застосовуватися для оформлення руху матеріальних цінностей, які передаються стороннім організаціям, повернення неналежної якості цінностей постачальникам, а також повернення цінностей, які були прийняті на зберігання. Використання накладних дозволяє установі контролювати рух запасів, забезпечити точний облік матеріальних цінностей та здійснювати операції з цінностями відповідно до законодавства та внутрішніх правил установи.

Картка складського обліку запасів використовується для точного відстеження матеріалів, продуктів харчування, готової продукції та інших запасів на складі, за винятком дорогоцінних металів для протезування та медикаментів і перев'язувальних засобів. Ця карточка ведеться особою, відповідальною за деякий вид або групу запасів, і включає найменування, номенклатурний номер (якщо є), одиниці виміру, марку, ґатунок та кількість запасів.

Записи у картці здійснюються матеріальною відповідальною особою на підставі прибутково-видаткових документів у той день, коли відбувається

господарська операція. Кожен запис супроводжується вказанням залишку запасів на певний момент. Для більш детального обліку руху запасів на складі, суб'єкти державного сектору можуть застосовувати книгу складського обліку запасів. Ці інструменти дозволяють забезпечити ефективний контроль та управління запасами, що сприяє раціональному використанню ресурсів та підтримці оптимального рівня запасів для нормальної діяльності установи.

Акт списання запасів – це документ, який застосовується для оформлення процедури списання матеріальних цінностей з обліку у бюджетних установах [35, с. 119]. Цей акт дозволяє зафіксувати факт відпуску або використання запасів, що більше не підлягають подальшому використанню, на придатність, збиток, пошкодження або інші обставини, які призводять до їх списання.

У документі вказується найменування та характеристики списуваного матеріалу, його кількість, причина списання, а також відповідні підписи та дати підготовки акту. Цей процес забезпечує транспарентність та відповідність законодавчим вимогам щодо обліку та звітування про запаси в бюджетних установах. Акт списання запасів є важливим інструментом для забезпечення точності та достовірності обліку матеріальних цінностей, а також дозволяє уникнути недостач та втрат в бюджетних установах. Він є складовою частиною системи контролю за обігом матеріальних цінностей та гарантує відповідність процедур управління запасами нормативним актам і вимогам законодавства.

Лімітно-забірна картка використовується для оформлення господарських операцій з відпуску матеріальних цінностей, які регулярно використовуються в бюджетних установах, а також для забезпечення поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів на відпуск матеріальних цінностей для виробничих потреб. На лімітно-забірній картці вказуються найменування або однорідна група (вид) матеріальних цінностей, їх номенклатурний номер (у випадку ведення обліку за номерами), одиниця виміру, ліміт (максимально допустима кількість для відпуску), дата, кількість

відпущених матеріальних цінностей, залишок ліміту, а також дата та кількість повернутих матеріальних цінностей.

Ця карта є важливим документом для контролю за обліком та використанням матеріальних цінностей у бюджетних установах. Вона дозволяє відслідковувати кількість витрачених та залишкових матеріальних цінностей в рамках встановлених лімітів, а також служить основою для списання матеріальних цінностей зі складу після їх використання. Таким чином, лімітно-забірна картка сприяє ефективному управлінню запасами та контролю над їх рухом в бюджетних установах.

Організація обліку запасів в бюджетній установі допомагає уникнути непередбаченого витрачання коштів, забезпечити належний контроль за матеріальними цінностями та ефективно використання ресурсів. Важливо дотримуватись вимог законодавства та нормативно-правових актів щодо обліку запасів та вести облік у відповідності до методичних рекомендацій та стандартів бухгалтерського обліку.

2.2 Методика здійснення обліку запасів в навчальних закладах

У сучасному світі ефективне управління фінансами є ключовою складовою стабільного розвитку бюджетних установ. Одним з важливих елементів цього управління є методика обліку запасів. Вона допомагає визначити вартість ресурсів, контролювати їх рух та забезпечувати належну внутрішню та зовнішню звітність.

Вступною точкою впровадження методики обліку є визначення політики обліку. Це передбачає узгодження правил та принципів, на основі яких будуть проводитися всі операції зі запасами. Методи оцінки, вартість включення запасів в облік та формат звітності визначаються з огляду на специфіку діяльності конкретної бюджетної установи [36, с. 236].

Для досягнення належної точності та контролю, класифікація запасів грає ключову роль. Вона допомагає розділити ресурси на групи відповідно до

їхнього призначення та характеристик. Готова продукція, сировина, матеріали – кожна категорія вимагає свого підходу до обліку.

Однак облік запасів – це не тільки формальні процедури. Важливу роль відіграє запис облікових операцій. Своєчасний та точний запис дозволяє уникнути неточностей та конфліктів в майбутньому. Кожна операція, починаючи від придбання до списання, повинна бути документально підтверджена.

Регулярна інвентаризація – це складова високої точності обліку. Підрахунок фактично наявних запасів дозволяє виявити відхилення між обліковими даними та реальною ситуацією. Цей процес вимагає дисципліни та пильності, але в результаті забезпечує надійну базу для фінансової звітності.

Оцінка вартості запасів – це важливий аспект, який враховує зміни на ринку та стан ресурсів. Реалізація варіюється залежно від обраного методу оцінки – середньозваженого чи FIFO. Адаптація до нових умов дозволяє більш точно відображати фінансовий стан установи.

Процес дотримання вимог – це не просто формальність. Впровадження облікової методики відповідно до бюджетного законодавства та стандартів бухгалтерського обліку допомагає уникнути правових проблем та забезпечити довіру до фінансової звітності [37, с. 433].

Завершальною стадією є складання фінансової звітності, де вартість та стан запасів відображаються в балансі та нотатках до фінансових звітів. Аудиторська перевірка та внутрішній контроль гарантують точність та відповідність стандартам.

Усі ці етапи методики обліку запасів в бюджетних установах спрямовані на досягнення ефективності та надійності управління ресурсами. Ця методика вимагає від працівників великої уваги до деталей, системності та високої відповідальності. Вірний облік запасів – це запорука успіху бюджетних установ та їхнього вкладу в стійкий розвиток суспільства.

Облік запасів є важливою складовою бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Вірний облік запасів допомагає забезпечити ефективне управління ресурсами, визначити вартість наявних активів та забезпечити точність фінансової звітності [38, с. 17]. Методика здійснення обліку запасів в бюджетних установах має відповідати вимогам законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та внутрішніх процедур управління запасами.

Запаси розглядаються як активи, якщо їх вартість може бути достовірно визначена, і існує ймовірність того, що суб'єкт державного сектору отримає майбутні економічні переваги від їх використання або вони мають потенціал приносити користь. Суттєвою особливістю запасів є те, що вони під час функціонування установи використовуються повністю та з часом вимагають заміни новими.

Відповідно до плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, облік запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради проводиться на рахунках класу 1. “Нефінансові активи”, а саме:

- 151 “Виробничі запаси розпорядників бюджетних коштів”;
- 181 “Інші нефінансові активи розпорядників бюджетних коштів”.

До рахунку 151 “Виробничі запаси розпорядників бюджетних коштів” у закладі відкрито наступні субрахунки:

- 1511 “Продукти харчування”;
- 1513 “Будівельні матеріали”;
- 1514 “Пально-мастильні матеріали”;
- 1515 “Запасні частини”;
- 1517 “Сировина і матеріали”;
- 1518 “Інші виробничі запаси”.

Інша частина запасів обліковується на рахунку 181 “Інші нефінансові активи розпорядників бюджетних коштів”, де відкрито наступні субрахунки:

- 1812 “Малоцінні та швидкозношувані предмети”;
- 1814 “Державні матеріальні резерви та запаси”;

- 1815 “Активи для розподілу, передачі, продажу”;
- 1816 “Інші нефінансові активи”.

Розходи, пов'язані з запасами, реєструються за КЕКВ 2200, що відноситься до розділу “Використання товарів і послуг”. До даного рахунку відкрито наступні субрахунки:

- 2210 “Предмети, матеріали, обладнання та інвентар”;
- 2230 “Продукти харчування”.

У сфері бухгалтерського обліку установ, запаси, включаючи ті, що отримані та передані безоплатно згідно чинного законодавства, підлягають оцінці згідно з балансовою вартістю, яка поділяється на наступні компоненти:

- первісна вартість – це вартість придбання, одержання або виготовлення запасів;
- справедлива вартість – це первісна вартість запасів, отриманих установою безоплатно;
- відновлювальна вартість – це змінена первісна вартість запасів після проведення переоцінки, сучасна собівартість придбання;
- балансова вартість – це вартість запасів, за якою вони відображаються у балансі як активи [39, с. 775].

Цей підхід визначає спосіб оцінки та відображення запасів у фінансових звітах установ, забезпечуючи більш точне інформування про їхню вартість та стан.

Облік запасів в установі ведеться відповідно до місця їх зберігання та доручення матеріально відповідальними особами. Ця інформація реєструється в Книзі складського обліку запасів за назвами, видами та кількістю. Для забезпечення точності цього процесу, співробітники бухгалтерії періодично проводять перевірку фактичної наявності запасів порівняно з записами у книзі та даними бухгалтерського обліку.

Для реалізації цієї перевірки, матеріально відповідальні особи щомісяця надсилають до бухгалтерії прибуткові та видаткові документи

разом з реєстром наданих документів, який складається в двох примірниках. Один з примірників реєстру, після перевірки на правильність оформлення первинних документів, повертається матеріально відповідальній особі. Другий примірник залишається в бухгалтерії. Ця практика допомагає забезпечити перевірку та відповідність обліку запасів, сприяючи точності та достовірності фінансової інформації [40, с. 696]. Типові кореспонденції рахунків з надходження запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Типові кореспонденції рахунків з надходження запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради

№	Зміст операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
Отримання запасів на умовах попередньої оплати			
1	Перераховано аванс	2113	2313
2	Отримано запаси	1517	2313
3	Відображено ТЗВ	1519	6211
4	Сплачено за транспортування запасів	6211	2313
Отримання запасів на умовах післяоплати			
5	Отримано запаси	1517	6211
6	Оплачено постачальнику запасів	6211	2313
7	Відображено ТЗВ	1519	6211
8	Сплачено за транспортування запасів	6211	2313
Оприбутковано надлишок			
9	Зафіксовані надлишки сировини і матеріалів були враховані у бухгалтерському обліку, що призвело до зростання обсягу фінансування.	1517	7211
Отримано безоплатно запаси			
10	Відображено запаси, які безоплатно надійшли до установи	1517	7511

Джерело: сформовано автором.

У випадку, коли запаси до установи надходять через централізоване постачання, облік відображається наступним чином (табл. 2.2). Механізм

централізованого постачання формується відповідно до джерел фінансування (загальний фонд, спеціальний фонд) та організаційної приналежності (бюджетна, госпрозрахункова установа), які визначають проведення централізованого постачання.

Таблиця 2.2

**Типові кореспонденції рахунків з надходження запасів через
централізоване постачання**

№	Зміст операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
У споживача з метою подальшого перерозподілу			
1	Надійшли кошти для централізованих закупок	2313	6611
2	Отримано запаси	1517	6211
3	Сплачено кошти постачальнику	6211	2313
4	Сплачено кошти за транспортування постачальнику	1517	6211
5	Передано запаси іншим бюджетним установам	6611	1517
У отримувача			
6	Одержано матеріали	1517	6611
7	Списано запаси	6611	1517

Джерело: сформовано автором.

Відповідно до НП(с)БОДС 123, процес відображення запасів у бухгалтерському обліку та звітності на дату балансу включає дві можливі оцінки: первісна вартість або чиста вартість реалізації. Чиста вартість реалізації обчислюється для кожної одиниці запасів шляхом відрахування очікуваної ціни продажу від очікуваних витрат на завершення виробництва і збут.

Якщо на дату балансу вартість запасів зменшилась, вони пошкоджені, застарілі або втратили свою первісну очікувану економічну вигоду, вони в балансі відображаються за чистою вартістю реалізації [41, с. 297]. У такому випадку, надлишок первісної вартості запасів над їх чистою вартістю та вартість повністю втрачених (пошкоджених або відсутніх) запасів списуються на витрати протягом звітного періоду.

Суми втрат та недостач від псування цінностей відображаються на позабалансових рахунках до прийняття рішення про конкретних винуватців. Після встановлення осіб, які зобов'язані компенсувати збитки, відповідні суми зараховуються до дебіторської заборгованості (або інших активів) та відображаються як дохід у звітному періоді.

Якщо чиста вартість реалізації запасів, які раніше були оцінені зі знижкою та є активами на дату балансу, збільшується у майбутніх звітних періодах, то на суму цього збільшення (але не більше за суму попереднього зменшення), розглядається як інший операційний дохід, пов'язаний з підвищенням вартості цих запасів.

Якщо майбутні переваги або потенційна користь від розподілу запасів, що передаються безоплатно, не пов'язані прямо з їх здатністю генерувати майбутні грошові надходження, такі запаси відображаються на суму, яку суб'єкт бухгалтерського обліку в державному секторі повинен був би витратити на придбання майбутніх переваг або потенціалу користі для досягнення визначеної мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі. Інакше потрібно провести попередню оцінку відновлювальної вартості.

Оцінка запасів установи на дату балансу виконується комісією для переоцінки, що утворюється шляхом видачі наказу від керівника установи. До складу цієї комісії входять наступні особи: заступник керівника установи (який є головою комісії), головний бухгалтер або його заступник (у випадках, коли в штатному розписі відсутня посада головного бухгалтера, цю роль виконує особа, відповідальна за бухгалтерський облік), керівники груп обліку (в ситуаціях, коли установа обслуговується централізованою бухгалтерією), або інші співробітники бухгалтерії, які мають досвід обліку запасів. Також до складу комісії можуть входити особи, які відповідають за збереження запасів, та інші посадові особи, згідно з рішенням керівника установи.

Типові кореспонденції з переоцінки запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Типові кореспонденції рахунків з переоцінки запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради

№	Зміст операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Дооцінено сировину, яка була придбана за кошти з загального фонду, відображена з меншою вартістю, ніж її фактична вартість, всередині лімітів попередньої уцінки.	1517	7411
		7411	5312
2	Уцінено запаси	8411	1514
		5312	8411

Джерело: сформовано автором.

В умовах сучасного бізнесу ефективний облік процесу вибуття запасів стає критичним фактором для забезпечення стійкості та ефективності операцій підприємства. Правильний підхід до управління цим процесом дозволяє не тільки оптимізувати витрати, але й забезпечує гладкий рух матеріалів через виробничу ланцюг та покращує фінансові показники підприємства.

Запаси, як важливий актив будь-якої організації, потребують уваги на всіх етапах життєвого циклу – від закупівлі до вибуття. Облік вибуття запасів включає в себе систематичне відстеження та реєстрацію процесу знімання запасів зі складу або використання їх у виробництві. Це важливий аспект для контролю над ефективністю управління запасами та визначення реального стану ресурсів.

Типові кореспонденції рахунків з вибуття запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Типові кореспонденції рахунків з вибуття запасів у Департаменті освіти
та науки Івано-Франківської міської ради**

№	Зміст операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
Списання запасів на реалізацію бюджетних програм			
1	Списано запаси на реалізацію бюджетних програм	8013	1517
2	Матеріальні витрати враховані у фінансовому результаті реалізації бюджету за звітний період	5511	8013
Списано нестачі без встановлення винної особи			
3	Списано нестачі МШП, виявлені при проведенні інвентаризації	8013	1517
4	Списано нестачі без встановлення винної особи	073	-
Списано нестачі на винну особу			
5	Відображено сума витрат запасів на винного, що були виявлені як відсутні.	2515	7111
6	Відображено сума витрат запасів на винного у вартості перевищення оціночної суми	2515	6312
7	Внесена сума у касу винною особою	2211	2115
8	Перераховано кошти на казначейський рахунок	2313	2211
9	Списано дохід на фінансовий результат	7111	5511
10	Перераховано до бюджету вартість перевищення витрат відшкодованої нестачі	6312	2313
Безоплатна передача запасів в межах відомства			
11	Передано запаси іншій установі	5111	1517
Передача в експлуатацію МПП			
12	Видача зі складу МШП для експлуатації	8013	1812

Джерело: сформовано автором.

У сучасному економічному середовищі, де змінність та невизначеність є реальністю, ефективний облік вибуття запасів стає необхідністю для підприємств. Він допомагає підтримувати оптимальний баланс між наявними запасами та потребами виробництва, що в свою чергу сприяє підвищенню конкурентоспроможності та прибутковості підприємства.

Правильне ведення обліку запасів в бюджетній установі виявляється дуже важливим з практичних причин. Основна обставина – забезпечення ефективного використання ресурсів. Це означає, що потрібно точно знати, які матеріали є на складі, якої кількості, і коли вони можуть знадобитись. Такий підхід допомагає уникнути ситуацій, коли матеріали закінчуються в самий невідповідний момент, або коли вони зберігаються в надлишку і перетворюються на зайві витрати.

Забезпечення незупинності операцій є іншою важливою перевагою належного обліку запасів. Якщо у вас є достатньо матеріалів на руках, ви можете продовжувати виробництво або надання послуг навіть у випадках, коли наявність матеріалів стає складною через їх нестачу. Це допомагає уникнути втрати часу і грошей, пов'язаних з призупиненням роботи або шуканням альтернативних рішень.

Оптимізація витрат також є суттєвим фактором. Відсутність або неправильний облік запасів може призвести до збільшення витрат, пов'язаних з тимчасовим замінами матеріалів, терміною доставкою або втратою можливості ефективного планування виробництва.

Також важливо відзначити, що облік запасів є складовою фінансового контролю. Це допомагає перевіряти витрати та контролювати рух ресурсів, а також вчасно виявляти відхилення від кошторису та потенційні витрати, що допомагає уникнути непередбачених ситуацій. Також необхідно враховувати, що облік запасів допомагає відповідати вимогам нормативно-правового регулювання та забезпечити відповідність фінансовим стандартам.

Отже, правильний облік запасів в бюджетній установі сприяє ефективному використанню ресурсів, надійному забезпеченню операцій, витратному контролю та дотриманню нормативних вимог. Точний та систематичний облік запасів є ключовим чинником для ефективного управління ресурсами, забезпечення стійкості діяльності бюджетної установи та зниження зайвих витрат.

2.3 Особливості проведення контролю запасів у бюджетній установі

В сучасних умовах ефективне управління ресурсами є ключовим фактором успіху для будь-якої організації, включаючи бюджетні установи. Один із важливих аспектів управління ресурсами - це контроль за запасами, який має особливе значення для бюджетних установ, оскільки він безпосередньо впливає на ефективне використання публічних коштів та забезпечення безперебійної діяльності установи.

Контроль запасів в бюджетних установах – це складний процес, який передбачає не тільки точний облік руху матеріальних ресурсів, а й розробку та впровадження оптимальних стратегій управління запасами [42, с. 297]. Правильне планування, моніторинг, аналіз та адаптація процедур дозволяють бюджетним установам забезпечувати вчасну наявність необхідних ресурсів для виконання завдань, уникати зайвих витрат та забезпечувати ефективне використання коштів.

У зв'язку з обмеженими фінансовими ресурсами бюджетні установи мають особливу відповідальність управляти своїми запасами раціонально та ефективно. Це передбачає не лише забезпечення наявності ресурсів для виконання завдань, а й здатність вчасно адаптувати стратегії управління відповідно до змін у попиті, технологічних та економічних умовах.

У світлі вимог прозорості, ефективного використання публічних коштів та вимог аудиту бюджетних установ, контроль запасів стає необхідністю, що дозволяє підтримувати належний рівень звітності, точність обліку та відповідність стандартам.

У підсумку, контроль запасів в бюджетних установах має стратегічне значення для досягнення їхніх цілей та завдань. Відправною точкою для ефективного контролю є належний облік, аналіз та планування запасів, що допомагає забезпечити ефективне використання обмежених фінансових ресурсів, зменшити ризики недостачі та зберегти публічні кошти.

Контроль запасів в бюджетних установах – це система організованих дій та процедур, спрямованих на ефективне управління матеріальними ресурсами, які використовуються в діяльності даної установи. Запаси можуть включати різноманітні матеріали, товари, обладнання, компоненти та інші ресурси, які використовуються для забезпечення функціонування та виконання завдань установи [43, с. 133].

Основною метою контролю запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради є забезпечення наявності потрібних ресурсів у відповідний час та кількість для здійснення діяльності бюджетної установи. Це допомагає уникнути нестачі ресурсів, яка може спричинити затримки у роботі, а також зайвих накладних витрат внаслідок надмірного накопичення запасів.

Контроль запасів в бюджетних установах виконує декілька важливих функцій, спрямованих на ефективне управління та використання матеріальних ресурсів. До основних функцій контролю запасів відносять:

1. Оптимізація витрат: одна з ключових функцій контролю запасів – забезпечення ефективного використання ресурсів. Контроль допомагає уникнути надмірного накопичення запасів, що може призвести до зайвих витрат на їх утримання.

2. Забезпечення наявності: контроль запасів гарантує, що необхідні матеріали завжди будуть в наявності. Це особливо важливо для неперервних процесів та забезпечення нормальної діяльності установи.

3. Виявлення недоліків: контроль запасів допомагає вчасно виявляти можливі недоліки, такі як неправильний облік, втрати, псування товарів тощо. Це дозволяє приймати швидкі корективи та попереджати можливі проблеми.

4. Зниження ризиків: контроль запасів допомагає уникнути ситуацій, коли важливі матеріали або товари відсутні в установі в критичний момент. Це допомагає знизити ризики припинення виробництва або непередбачених затримок.

5. Планування та прогнозування: контроль запасів надає можливість аналізувати історичні дані щодо споживання матеріалів, що допомагає встановлювати більш точні прогнози попиту та планувати виробництво.

6. Виконання бюджету: контроль запасів допомагає забезпечити виконання бюджетних показників, оскільки оптимізує витрати на закупівлю та утримання запасів.

7. Підтримання якості: відстеження та контроль за якістю матеріалів та товарів може сприяти забезпеченню високої якості продукції чи послуг.

8. Забезпечення дотримання норм та стандартів: контроль запасів допомагає впевнитися, що всі закуплені товари відповідають вимогам, стандартам та нормативам [44].

Ці функції допомагають бюджетним установам забезпечити ефективне управління ресурсами, зменшити витрати, знизити ризики та забезпечити високу якість діяльності. Проведення контролю в бюджетних установах включає кілька етапів, які допомагають забезпечити систематичний та ефективний нагляд за діяльністю та використанням бюджетних коштів. Основні етапи проведення контролю включають:

1. Планування контролю:

- визначення об'єктів контролю: визначення аспектів діяльності, які підлягатимуть перевірці, такі як фінансові операції, використання ресурсів, дотримання законодавства тощо;

- встановлення мети та цілей: визначення того, що очікується від проведення контролю, наприклад, виявлення недоліків, підвищення ефективності, забезпечення дотримання вимог тощо;

- вибір методів та засобів: встановлення, які методи, техніки та інструменти будуть використовуватися під час проведення контролю;

- визначення часових рамок: встановлення графіка проведення контролю та термінів для виконання кожного етапу.

2. Збір і аналіз інформації:

- збір даних: збирання релевантних документів, інформації та доказів, пов'язаних з об'єктом контролю;

- аналіз інформації: вивчення зібраної інформації з метою виявлення відхилень, недоліків, відхилень від стандартів, невідповідності законодавству тощо.

3. Оцінка результатів:

- порівняння зі стандартами: порівняння фактичних результатів діяльності з плановими, нормативними вимогами або іншими стандартами;

- визначення відхилень: виявлення та оцінка недоліків, помилок, невідповідностей.

4. Розробка рекомендацій та коректив:

- визначення способів виправлення: розроблення конкретних рекомендацій щодо виправлення виявлених недоліків та відхилень;

- розробка плану дій: створення плану, який включає кроки для усунення проблем та впровадження корективних заходів.

5. Впровадження рекомендацій:

- реалізація заходів: впровадження рекомендованих змін, корекцій та покращень в роботі організації;

- відстеження результатів: моніторинг та оцінка ефективності впроваджених заходів.

6. Звітність:

- підготовка звіту: складання документованого звіту про результати контролю, виявлені недоліки та запропоновані заходи для виправлення;

- подання звіту: передача звіту відповідним органам установи або органам, відповідальним за нагляд.

7. Моніторинг і ревізія:

- постійний моніторинг: встановлення системи постійного контролю та моніторингу, щоб переконатися у тривалій ефективності впроваджених корекцій та змін [45, с. 21].

Ці етапи є важливими для впровадження систематичного та цілеспрямованого контролю в бюджетних установах та забезпечення оптимального використання публічних коштів.

Контроль запасів в бюджетних установах може здійснюватися за допомогою різних форм і методів. Ось декілька форм здійснення контролю, які можуть бути застосовані у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Форми проведення контролю у Департаменті освіти та науки
Івано-Франківської міської ради**

Форми	Характеристика
Облік та моніторинг	Цей елемент передбачає точний облік всіх вхідних та вихідних операцій, пов'язаних зі запасами. Відстеження кількості, вартості та руху запасів є основою контролю. Це може бути здійснено через спеціалізовані програми обліку, журнали руху запасів та інші документи.
Інвентаризація	Детальна перевірка всіх запасів установи в певний момент часу. Зазвичай ця форма здійснюється рідше, наприклад, один раз на рік, і дозволяє забезпечити точність обліку та виявити можливі недоліки.
Ревізія	Ревізія – це перевірка обліку та фінансової звітності з метою підтвердження їхньої точності та достовірності. Ревізори перевіряють наявність та правильність документів, що підтверджують операції, та оцінюють внутрішній контроль.
Точкове замовлення	Запаси замовляються лише тоді, коли вони досягають певного мінімального рівня. Це допомагає уникнути надмірного накопичення запасів та оптимізує управління.
Прогнозування	Використання різних математичних методів, таких як експоненційне згладжування, методи регресії тощо, для прогнозування майбутнього попиту на запаси.
Автоматизування	Використання спеціалізованого програмного забезпечення для обліку та контролю запасів спрощує процес та покращує точність даних.

Джерело: сформовано автором.

Облік та моніторинг грають важливу роль у процесі контролю запасів в бюджетних установах. Ці аспекти допомагають забезпечити точний облік

руху матеріальних ресурсів та ефективне використання бюджетних коштів. Облік запасів включає такі етапи, як планування запасів, запис обліку, ідентифікація та класифікація.

Моніторинг запасів передбачає регулярне ведення обліку з метою визначення актуальних кількостей запасів, аналізу витрат та виявлення можливих недоліків. Внутрішній контроль включає контроль за процесом видачі та перевірку наявності запасів відповідно до встановлених процедур. Розпізнавання ризиків є ще однією важливою частиною процесу. Виявлення можливих ризиків втрат, псування або невідповідності в русі запасів допомагає вчасно приймати заходи для їх попередження.

Крім того, автоматизація та використання інформаційних систем грають важливу роль. Впровадження програмного забезпечення для обліку та моніторингу допомагає автоматизувати процеси, забезпечити точність даних та полегшити аналіз. Звітність та аналіз є заключним етапом. Регулярне складання звітів про наявність запасів, рух матеріалів та аналіз даних допомагають визначити тенденції та знаходити резерви для оптимізації. Ці аспекти обліку та моніторингу допомагають забезпечити ефективне використання матеріальних ресурсів, попередження недоліків та досягнення фінансової дисципліни в роботі бюджетних установ.

Інвентаризація має важливе значення у контролі запасів в бюджетних установах. Це систематичний процес перевірки наявності, стану та обліку запасів в певний момент часу. Перш за все, перед початком інвентаризації необхідно чітко визначити, які саме ресурси будуть перевірятися. Це можуть бути різноманітні матеріальні активи, такі як товари, обладнання тощо.

Підготовка до інвентаризації грає важливу роль. Це включає розробку плану проведення, розподіл завдань між співробітниками та збір всієї необхідної документації. Одна з ключових частин - фізичний підрахунок запасів. Це вимагає уважності та точності, оскільки буде порівнюватися реальна кількість з обліковими даними.

Під час інвентаризації важливо виявити будь-які розбіжності між фактичними даними та обліковими записами. Це може включати помилки в обліку, втрати, псування або інші фактори. Після завершення інвентаризації проводиться аналіз результатів, який допомагає з'ясувати, як ці розбіжності впливають на діяльність установи та яким чином їх можна виправити. Відповідно до результатів інвентаризації приймаються заходи для виправлення виявлених недоліків. Також складається детальний звіт, який відображає результати підрахунку, виявлені розбіжності, аналіз причин та запропоновані дії для виправлення ситуації. В цілому, інвентаризація допомагає гарантувати точний облік запасів, виявляти можливі недоліки та ризики, а також забезпечувати дотримання фінансової дисципліни та відповідність нормативам управління ресурсами в бюджетних установах.

Ревізія відіграє важливу роль у системі контролю запасів у бюджетних установах. Це процес, під час якого незалежні фахівці здійснюють детальний огляд управління запасами з метою підтвердження їх точності, відповідності нормам та виявлення можливих проблем. Починається ревізія з визначення цілей та об'єкту перевірки. Потім визначається план дій та підготовлюється необхідна документація. Під час проведення ревізії здійснюється докладний перегляд відповідності облікових даних реальному стану. Це може включати перевірку наявності матеріальних ресурсів, відповідності документації та дотримання встановлених процедур.

По завершенні ревізії аналізуються результати та виявлені проблеми. Здійснюється оцінка впливу цих проблем на діяльність установи. На основі цього розробляються рекомендації з усунення недоліків та покращення управління запасами. Результати ревізії фіксуються в детальному звіті. Цей звіт включає виявлені недоліки, проведений аналіз та запропоновані заходи для виправлення ситуації. Рекомендації впроваджуються, і після цього проводиться моніторинг для переконання у їхній ефективності та дотриманні. В цілому, ревізія допомагає забезпечити незалежний погляд на управління запасами, виявити можливі ризики та недоліки, а також

забезпечити відповідність бюджетної установи вимогам та стандартам управління ресурсами.

Точкове замовлення є важливою стратегією управління запасами в бюджетних установах. Згідно цієї стратегії, замовлення на поповнення запасів здійснюється лише в той момент, коли їхня кількість опускається нижче певної “точки” – визначеного попередньо рівня. Основна мета такого підходу – забезпечити наявність необхідних ресурсів в оптимальних обсягах, уникаючи зайвих запасів або їхньої нестачі.

Важливість точкового замовлення полягає в тому, що воно допомагає уникнути надмірного накопичення запасів, що може викликати додаткові витрати на їхнє зберігання. Також воно запобігає ситуаціям, коли запаси вичерпуються у критичний момент. Завдяки точковому замовленню, бюджетні установи можуть досягти більшої ефективності управління запасами, оптимізувати витрати та забезпечити стабільний рух матеріальних ресурсів.

Прогнозування грає важливу роль у системі контролю запасів в бюджетних установах. Це процес передбачення майбутнього попиту на матеріальні ресурси, що дозволяє ефективно планувати замовлення, уникати надмірних або недостатніх запасів, а також підтримувати оптимальний рівень обігових коштів. Прогнозування в контролі запасів допомагає бюджетним установам забезпечувати наявність необхідних ресурсів в оптимальних обсягах, уникати зайвих витрат на зберігання та надоліків у постачанні. Воно сприяє ефективному управлінню запасами, зменшенню витрат та підвищенню продуктивності.

Автоматизація в контролі запасів бюджетних установ є актуальним та значущим напрямом розвитку, який спрямований на підвищення ефективності управління матеріальними ресурсами, оптимізацію витрат та покращення загальної продуктивності цих установ. Сучасний науковий підхід до цієї теми передбачає інтеграцію інформаційних технологій та

автоматизованих систем у процес контролю запасів, що дозволяє забезпечити точний, ефективний та динамічний моніторинг руху матеріальних активів.

Однією з ключових переваг автоматизації є можливість впровадження спеціалізованих програмних рішень, які дозволяють відстежувати рух запасів у реальному часі, аналізувати динаміку попиту, передбачати зміни та оптимізувати процеси замовлення та поставки. Використання сучасних методів аналізу даних, штучного інтелекту та машинного навчання сприяє більш точному та надійному прогнозуванню попиту, що робить можливим зменшення ризику недоліків або перебоїв у постачанні. Автоматизовані системи також дозволяють здійснювати відслідковування обігу запасів на різних етапах їхнього життєвого циклу: від замовлення до зняття з обліку чи використання. Це допомагає підвищити контроль за рухом ресурсів, уникнути втрат або неправильного використання.

У контексті бюджетних установ, автоматизація контролю запасів дозволяє оптимізувати фінансові потоки, забезпечити дотримання бюджетних обмежень та зменшити витрати на управління запасами. Крім того, автоматизація допомагає забезпечити відповідність до вимог стандартів та регуляцій щодо обліку та звітності. Загалом, науковий підхід до автоматизації в контролі запасів бюджетних установ спрямований на впровадження сучасних технологій та методів, які сприяють оптимізації процесів управління ресурсами, забезпеченню ефективності та динамічної адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Висновки до розділу 2

Організація обліку запасів в бюджетних установах є важливою та складною завданням, спрямованою на забезпечення ефективного управління матеріальними ресурсами, забезпечення необхідного рівня запасів та відповідність вимогам стандартів та законодавства. Ураховуючи важливість додержання стандартів фінансового обліку та контролю в бюджетних установах, слід звертати особливу увагу на дотримання прозорості, точності та відповідності вимогам при здійсненні операцій із запасами. Це сприяє підвищенню довіри до діяльності установи та гарантує правильне використання бюджетних коштів.

Методика обліку запасів в бюджетних установах є ключовим елементом для забезпечення ефективного та відповідного управління матеріальними ресурсами. Вибір оптимальної методики відіграє важливу роль у забезпеченні точності фінансової звітності, відповідності вимогам стандартів та ефективності використання бюджетних коштів. Важливо враховувати різноманітні аспекти, такі як обсяги запасів, типи ресурсів, характер поставок та попиту, а також здатність установи виконувати облікові процедури.

Контроль запасів є необхідною та важливою складовою процесу управління ресурсами. Ефективний контроль дозволяє забезпечити наявність необхідних матеріальних ресурсів в оптимальних обсягах, уникнути недоліків та зайвих запасів, забезпечуючи при цьому баланс між фінансовими обмеженнями та потребами установи. Правильно організований контроль запасів передбачає застосування різноманітних методів та форм, таких як інвентаризація, точкове замовлення, прогнозування та автоматизація. Ці підходи доповнюють один одного та спрямовані на забезпечення ефективного управління ресурсами відповідно до конкретних потреб установи.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

3.1 Організація та етапи проведення економічного аналізу у бюджетній установі

В контексті сучасних трансформацій у глобальній економіці та постійно зростаючих викликів соціального характеру, питання ефективного управління бюджетними ресурсами набуває особливої актуальності та важливості. У цьому контексті економічний аналіз в бюджетних установах виступає ключовим інструментом для обґрунтованого прийняття рішень та оптимізації фінансової діяльності.

Економічний аналіз відіграє роль проникливого рентгенівського променя, який проникає в суть фінансової діяльності бюджетних установ, розкриваючи найменші деталі та складові складних фінансових процесів. Це технологічно збалансований метод дослідження, що враховує взаємодію внутрішніх та зовнішніх чинників на фінансовий стан та діяльність установи.

У сучасних умовах глибоких змін в економічній сфері та зростаючої необхідності в ефективному ресурсоуправлінні, питання економічного аналізу запасів в бюджетних установах стає однією з ключових складових для досягнення фінансової стійкості та оптимальної роботи цих організацій.

Економічний аналіз запасів відіграє роль магнітного резонансу, який дозволяє підглянути всередину складного механізму управління запасами та зрозуміти їхню впливову роль на фінансовий стан бюджетних установ. Це процес систематичного дослідження, аналізу та інтерпретації факторів, які визначають рівень та оптимальну структуру запасів [46, с. 215].

Аналіз запасів базується на докладному дослідженні обсягів запасів, їхньої динаміки та структури. Він дозволяє встановити, які товари чи ресурси знаходяться на складі, скільки їх, а також визначити долю запасів у загальній структурі активів бюджетної установи. Цей аналіз спрямований на виявлення

відхилень від норми, визначення можливих резервів для оптимізації та підвищення ефективності використання запасів.

Додатково, економічний аналіз запасів допомагає виявити зв'язок між рівнем запасів та фінансовими результатами діяльності. Він дозволяє відслідковувати залежність між витратами на утримання запасів та доходами, а також виявити можливість покращення фінансових показників за рахунок раціонального управління запасами.

Аналіз запасів є необхідним інструментом для визначення оптимальної стратегії управління запасами, зокрема підбору оптимальних обсягів, часу постачання та зберігання. Він також визначає ризики, пов'язані з недостатніми або надмірними запасами, та розробляє рекомендації щодо їхнього уникнення чи зниження.

Для того, щоб провести оцінку використання запасів в бюджетних установах необхідно дослідити організацію, основні етапи та методи проведення аналізу в цілому [47, с. 332].

Організація проведення економічного аналізу у бюджетній установі є невід'ємною складовою успішного функціонування та ефективного управління її фінансовою діяльністю. Цей процес передбачає систематичний та структурований підхід до аналізу різних аспектів бюджетної діяльності з метою розкриття можливостей для оптимізації ресурсного використання та досягнення фінансової стабільності.

Оскільки економічний аналіз є ключовим інструментом для розуміння, оцінки та оптимізації різних аспектів фінансової, економічної та ділової діяльності. Він допомагає здійснити глибокий розклад та систематичне дослідження факторів, які впливають на результати та ефективність об'єкта аналізу. Процес економічного аналізу передбачає послідовний ряд кроків, які логічно впорядковані та мають вирішальне значення для раціонального прийняття рішень та досягнення поставлених цілей.

Етапи проведення економічного аналізу – це ключові фази, які надають структурованість та системність цьому процесу. Кожен етап має свою унікальну роль та завдання, спрямовані на досягнення об'єктивних та обґрунтованих результатів. Визначення цілей, збір та обробка даних, їхній аналіз, інтерпретація, формулювання рекомендацій, підготовка звіту та впровадження запропонованих заходів – ці етапи спільно утворюють повний цикл економічного аналізу [48, с. 167].

У цьому контексті, кожний етап є необхідною ланкою для досягнення успішних результатів та прийняття обґрунтованих рішень. Від правильного визначення цілей та об'єкта аналізу до впровадження рекомендацій, кожен крок є важливим елементом, який впливає на якість та ефективність аналізу. Вірно розуміючи та виконуючи кожен з етапів, здатність приймати обґрунтовані рішення та досягати намічених цілей значно зростає. Етапи допомагають систематизувати процес аналізу та забезпечити його логічність та об'єктивність. Основні етапи проведення економічного аналізу відображенні на рис. 3.1.

Першим етапом організації економічного аналізу є визначення цілей та завдань. Важливо встановити, які аспекти діяльності потребують докладного дослідження, чи це будуть аналіз доходів та видатків, оцінка ефективності інвестицій, або контроль над рівнем запасів. Це дозволить зорієнтувати подальший процес аналізу та зосередити увагу на найбільш важливих аспектах.

Другим етапом є збір та підготовка необхідних даних. Бюджетна установа повинна забезпечити належний облік та документацію щодо фінансової діяльності, що включає фінансові звіти, баланси, звіти про доходи та видатки. Важливо також визначити внутрішні та зовнішні джерела даних для аналізу, такі як статистика, ринкова інформація, економічні прогнози тощо.

Третім етапом є вибір методів аналізу та їхнє застосування. В залежності від конкретних завдань можуть використовуватися різноманітні

методи, такі як вертикальний та горизонтальний аналіз фінансових звітів, метод порівняльних показників, аналіз вартісних ланцюгів тощо. Організація повинна забезпечити наявність необхідних інструментів та програмних засобів для проведення аналізу.

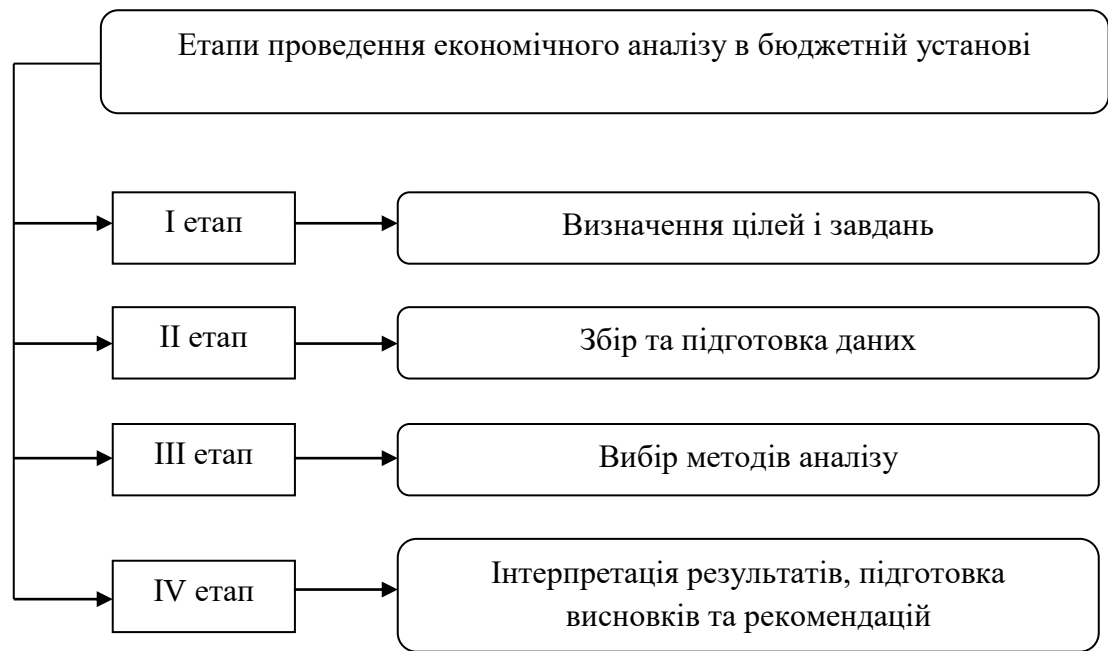

Рис. 3.1 Основні етапи проведення економічного аналізу в бюджетній установі

Джерело: сформовано автором.

Четвертим етапом є інтерпретація отриманих результатів. Оцінка фінансових показників та інших даних вимагає компетентності та професійного підходу. Важливо вміти виділити ключові тенденції, ідентифікувати причини відхилень та розробити рекомендації щодо можливих заходів для досягнення поставлених цілей.

Після проведення аналізу важливо розробити план дій на основі отриманих результатів. Цей план повинен включати конкретні заходи та строк їх реалізації. Важливо також забезпечити систему моніторингу та контролю за виконанням запланованих заходів та відстежувати їхній вплив на фінансовий стан установи.

Додатковою важливою складовою ефективної організації економічного аналізу в бюджетній установі є визначення структури та відповідальності за здійснення аналізу. Це передбачає створення внутрішніх аналітичних підрозділів або надання функцій аналізу конкретним фахівцям.

Необхідно визначити, які аспекти фінансової діяльності будуть аналізуватися внутрішньо, а які можуть здійснюватися за допомогою зовнішніх аудиторів. Внутрішній аналіз може бути більш оперативним та адаптованим до специфіки установи, тоді як зовнішній аналіз забезпечує об'єктивну оцінку та незалежний погляд на фінансову діяльність.

З метою підвищення ефективності економічного аналізу, бюджетна установа повинна вдосконалити процес збору та обробки даних. Використання сучасних інформаційних систем та програмних засобів дозволяє автоматизувати процеси аналізу, підвищити точність та швидкість отримання результатів. Це сприяє більш оперативній реакції на зміни та дозволяє зосередитися на аналізі та інтерпретації даних.

Поряд із технічними аспектами, важливо також розвивати кадровий потенціал для проведення економічного аналізу. Фахівці, які займаються аналізом, повинні мати глибоке розуміння фінансових процесів, аналітичні навички та здатність до системного мислення. Важливо забезпечити їх неперервну підготовку та професійний розвиток з метою вдосконалення методів та підходів аналізу.

Окрім внутрішнього аналізу, співпраця зі зовнішніми консультантами та експертами може надати об'єктивну оцінку та нові погляди на фінансову діяльність бюджетної установи. Залучення зовнішніх фахівців допоможе уникнути внутрішнього упередження та забезпечити незалежну оцінку.

Також важливо встановити систему регулярності проведення аналізу. Різні аспекти фінансової діяльності можуть потребувати різної частоти аналізу – щоденного, щомісячного, квартального чи річного. Визначення циклів аналізу допомагає забезпечити постійний контроль за фінансовим станом та оперативно реагувати на можливі ризики та виклики.

У підсумку, організація проведення економічного аналізу у бюджетній установі передбачає комплексний підхід, що об'єднує технічні засоби, кадрові ресурси та визначення стратегії аналізу. Цей процес спрямований на досягнення фінансової стабільності, ефективного ресурсоуправління та забезпечення сталого розвитку бюджетної установи.

Здійснення ефективного економічного аналізу в бюджетних установах вимагає відповідного набору інструментів та підходів, які допомагають розкрити глибокі аспекти фінансової діяльності та забезпечити обґрунтоване планування та управління ресурсами. Один із ключових аспектів реалізації ефективного аналізу – це використання методів, які надають можливість системно та об'єктивно підходити до дослідження діяльності установи.

Методи проведення економічного аналізу є суттєвим інструментом для виявлення сильних та слабких сторін, ризиків та можливостей, які впливають на фінансову стабільність та результативність бюджетних установ. Кожен з них володіє своєю специфікою та додатковою цінністю, вносячи свій внесок у комплексне розуміння економічних процесів. До основних методів економічного аналізу можна віднести: горизонтальний, вертикальний, трендовий та порівняльний [49, с. 175].

Горизонтальний аналіз є одним із ключових методів економічного аналізу, який широко використовується в бюджетних установах для оцінки динаміки та змін в фінансових показниках та витратах протягом певного періоду часу. Цей метод дозволяє виявити тенденції, зрозуміти рух важливих факторів та ідентифікувати можливі відхилення, що допомагає зробити більш обґрунтовані рішення та визначити можливі напрямки вдосконалення фінансової діяльності бюджетної установи.

Основним принципом горизонтального аналізу є порівняння фінансових показників установи протягом різних періодів, зазвичай років, кварталів або місяців. Це дозволяє виявити зміни та відхилення у фінансовій діяльності та витратах, які можуть бути результатом зміни обставин, стратегії, зовнішніх факторів чи внутрішніх процесів.

Цей метод надає можливість: зрозуміти динаміку змін (горизонтальний аналіз дозволяє отримати чітку картину того, які фінансові показники змінювалися протягом визначеного періоду); виявити тенденції (шляхом аналізу відомостей з попередніх періодів можна виділити основні тенденції, що сприяє прогнозуванню та плануванню майбутніх кроків); виявити незвичні відхилення (цей підхід допомагає виявляти аномальні відхилення, які можуть вказувати на незвичні або непередбачувані події); оцінити виконання планів (горизонтальний аналіз надає можливість порівнювати фактичні результати зі спрогнозованими, виявляючи різницю та аналізуючи причини її виникнення).

Втім, також слід враховувати обмеження: вплив зовнішніх факторів (горизонтальний аналіз не завжди враховує вплив змін у зовнішньому середовищі, яке може значно впливати на фінансову діяльність установи); відсутність деталей (цей метод може не надати достатньо деталей або контексту для повного розуміння підстав змін); упущення менших змін (горизонтальний аналіз може не враховувати менші, але значущі зміни, які також можуть впливати на загальний результат). Використання горизонтального аналізу потребує розуміння його обмежень та комбінування з іншими методами для досягнення більш повного та точного розуміння фінансової діяльності бюджетних установ.

Вертикальний аналіз є важливим методом в області економічного аналізу бюджетних установ, який допомагає розглянути структуру та взаємозв'язки фінансових показників у внутрішньому контексті. Цей метод дозволяє досліджувати співвідношення окремих показників до загального обсягу чи до базового показника. Вертикальний аналіз вказує на відносний внесок різних компонентів у загальний результат, дозволяючи встановити, які складові є визначальними для фінансового стану бюджетної установи.

Переваги вертикального аналізу: деталізована інформація (метод надає докладну інформацію про складові фінансової структури та їх взаємозв'язки); виявлення долі складових (вертикальний аналіз допомагає визначити, яка

частина загального результату припадає на кожний окремий показник); виявлення незбалансованості (цей метод дозволяє виявити диспропорції та незбалансованості у фінансовій структурі).

Недоліки вертикального аналізу: не враховує змін (метод концентрується на відносних показниках на конкретний момент часу, тому не допомагає відслідковувати динаміку змін у часі); вплив базового показника (результати аналізу можуть значно змінюватися в залежності від обраного базового показника). Вертикальний аналіз є потужним інструментом для розуміння фінансової структури та виявлення залежностей між різними складовими бюджетної установи. Його використання в поєднанні з іншими методами дозволяє отримати більш глибоке розуміння її фінансової діяльності.

Трендовий аналіз є значущим інструментом в економічному аналізі бюджетних установ, який допомагає виявити та оцінити довгострокові тенденції та рухи в фінансових показниках. Цей метод дозволяє визначити патерни та зміни в різних фінансових аспектах, таких як доходи, витрати, активи та зобов'язання, протягом тривалого періоду часу. Трендовий аналіз допомагає зрозуміти, які фактори впливають на фінансовий стан установи та які можливості та виклики можуть виникнути у майбутньому.

Переваги трендового аналізу: довгостроковий погляд (метод дозволяє зосередитися на довгострокових тенденціях, що дозволяє уникнути краткострокових коливань та виявити загальні рухи); прогнозування тенденцій (трендовий аналіз допомагає прогнозувати майбутні рухи показників, що дозволяє планувати та приймати обґрунтовані рішення); виявлення патернів (цей метод допомагає виявляти патерни та регулярності у фінансовій діяльності, що може сприяти більш глибокому розумінню установи).

Недоліки трендового аналізу: залежність від історичних даних (прогнози ґрунтуються на історичних даних, і вони можуть не враховувати нові та непередбачувані фактори); незначні зміни (метод може не виявляти

дрібних змін, які можуть мати велике значення в конкретних ситуаціях). Трендовий аналіз є важливим інструментом для виявлення довгострокових тенденцій та змін у фінансовій діяльності бюджетних установ. Цей метод допомагає розуміти зміни та прогнозувати можливі сценарії, що сприяє більш обґрунтованому плануванню та прийняттю рішень.

Порівняльний аналіз є важливим інструментом в області економічного аналізу бюджетних установ, який допомагає здійснювати оцінку та порівнювати фінансові показники установи в різних періодах часу, а також з іншими схожими установами. Цей метод дозволяє виявляти зміни, тенденції та відхилення, які сталися протягом певного часового проміжку чи порівнюючи з аналогічними установами.

Переваги порівняльного аналізу: контекстуалізація (метод дозволяє розглядати фінансові дані у контексті, порівнюючи їх з минулими періодами чи іншими установами); виявлення змін (порівняльний аналіз допомагає виявити тенденції та зміни в фінансових показниках, що сприяє розумінню динаміки діяльності); порівняння з кращими практиками (порівнюючи з аналогічними установами, можна виявити кращі практики та навчитися від них).

Недоліки порівняльного аналізу: не враховує контекстуальні фактори (метод може не враховувати зовнішні впливи, які можуть вплинути на фінансову діяльність); відсутність деталей (метод може упрощувати деталізацію та контекст показників). Порівняльний аналіз допомагає розкрити суттєві відмінності, зміни та схожість у фінансовій діяльності бюджетних установ. Цей метод важливий для формулювання стратегій, планування та прийняття обґрунтованих рішень.

Кожен із цих методів має свої переваги та обмеження, але їхнє поєднання дозволяє отримати більш повний та об'єктивний образ фінансової діяльності бюджетної установи. Оптимальний вибір методів залежить від конкретних цілей аналізу, наявності даних та внутрішньої специфіки

установи. Використання цих методів стає кроком до забезпечення стабільності, ефективності та стратегічного розвитку бюджетної установи.

Отже, організація проведення економічного аналізу в бюджетній установі вимагає систематичності, професіоналізму та наявності відповідних ресурсів. Цей процес допомагає забезпечити раціональне використання фінансових ресурсів, зменшити ризики та досягти стійкого розвитку умов поглиблених економічних трансформацій.

3.2 Оцінка ефективності використання запасів

В сучасних умовах господарської діяльності, де кожен ресурс та можливість мають вирішальне значення, оцінка ефективності використання запасів стає ключовим аспектом для забезпечення стійкого функціонування підприємств та організацій. Запаси, будь то матеріали, товари чи ресурси, відіграють важливу роль у забезпеченні неперервності виробництва та відповіді на зміни в попиті та умовах ринку.

Оцінка ефективності використання запасів необхідна для забезпечення оптимального балансу між вартістю запасів та їх доступністю у необхідний момент [50, с. 102]. Вона включає в себе аналіз таких аспектів, як обсяги запасів, їх вартість, терміни зберігання, ризики відповідно до зміни попиту та інших факторів.

В даному контексті, оцінка ефективності використання запасів стає необхідним інструментом для вдосконалення стратегій управління запасами, забезпечення оптимальних фінансових результатів та вирішення викликів, що постають перед підприємствами в умовах змінливого бізнес-середовища. У даному контексті, розкриття методів, підходів та переваг оцінки ефективності використання запасів є надзвичайно актуальним завданням, що допоможе забезпечити ефективну та стійку діяльність організацій у сучасних умовах.

Оцінка ефективності використання запасів є ключовим аспектом у сфері управління ресурсами та оптимізації бізнес-процесів. Запаси, будь то сировина, готова продукція чи інші резервні ресурси, відіграють важливу роль у забезпеченні неперервності виробництва та відповіді на зміни в попиті та умовах ринку.

Оцінка ефективності використання запасів передбачає аналіз різних аспектів, таких як обсяги запасів, їх вартість, терміни зберігання, ризики відповідно до зміни попиту та інших факторів. Метою цього аналізу є забезпечення оптимального балансу між вартістю запасів та їх доступністю у необхідний момент. Від цього залежить ефективність виробництва, зниження затрат та підвищення конкурентоспроможності організації.

Оцінка ефективності використання запасів вимагає впровадження аналітичних методів та підходів, таких як аналіз оборотності запасів, розрахунок економічного замовлення, прогнозування попиту та інші. Це допомагає забезпечити оптимальний запас, який відповідає реальним потребам та ризикам.

У вимірюванні результативності оцінки ефективності використання запасів важливо враховувати не лише економічні параметри, але й стратегічні цілі організації. Відправною точкою є баланс між запасами та ризиками, а також здатність організації швидко реагувати на зміни у середовищі.

Оцінка ефективності використання запасів є важливим інструментом для досягнення оптимальної робочої капіталу та забезпечення гнучкості в діяльності організації. Це вимагає поєднання аналітики, стратегічного планування та використання передових методів управління для досягнення кращих результатів на користь підприємства.

Аналіз динаміки та структури активів в бюджетній установі відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного управління фінансовими ресурсами та відстеженні змін, що відбуваються в фінансовій діяльності цієї установи. Оскільки бюджетні установи мають особливу специфіку та

дотримуються публічних фінансових правил, аналіз активів є необхідним інструментом для забезпечення ефективного використання публічних коштів та досягнення стратегічних цілей.

Динаміка активів в бюджетній установі передбачає аналіз змін у розподілі активів протягом певного періоду. Це може включати в себе вивчення змін у розмірах поточних та необоротних активів, руху коштів, інвестиційних витрат та інших показників. Аналіз динаміки активів допомагає визначити тенденції та зміни в фінансовій діяльності бюджетної установи, а також виявити можливі ризики та можливості для подальшого вдосконалення.

Структура активів в бюджетній установі розкриває співвідношення між різними видами активів, такими як грошові кошти, матеріальні цінності, нематеріальні активи та інші. Це допомагає з'ясувати, які ресурси мають більший вплив на фінансову діяльність бюджетної установи. Аналіз структури активів може вказати на ресурси, які мають найбільший вплив на її функціонування та реалізацію публічних завдань.

Під час аналізу динаміки та структури активів важливо враховувати також взаємозв'язок з іншими фінансовими показниками бюджетної установи, такими як пасиви, доходи, витрати та інші. Це допомагає отримати більш повне уявлення про фінансовий стан установи та виявити можливі шляхи для покращення фінансової ефективності.

Аналіз динаміки та структури активів в бюджетній установі допомагає урізноманітнити вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову діяльність, виявити потенційні ризики та можливості та сприяє кращому управлінню фінансами для досягнення стратегічних цілей установи. Також аналіз динаміки та структури активів в бюджетній установі допомагає забезпечити оптимальне використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей та ефективного виконання її функцій. Він створює можливість для покращення фінансового стану, адаптації до змін у середовищі та забезпечення стабільності діяльності установи.

Тому проведемо аналіз динаміки та структури активів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Аналіз динаміки та структури активів у Департаменті освіти та науки
Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр.**

№	Показники	2022	2023	Відхилення	
				+/-, в.п.*	%
1	Майно всього, грн	1309952363	1350342193	40389830	103,1
2	Нефінансові активи, грн у % до майна	1292844539 98,7%	1326364303 98,2%	33519764 -0,5 в.п.	102,6
3	Основні засоби, грн у % до майна	1253067624 95,7%	1645546765 95,7%	24924122 -1 в.п.	102,0
4	Запаси, грн у % до майна	29662024 2,3%	38293173 2,8%	8631149 +0,6 в.п.	129,1
5	Фінансові активи, грн у % до майна	17090681 1,3%	23977890 1,8%	6887209 +0,5 в.п.	140,3

* відсоткові пункти

Джерело: сформовано автором на основі Додатку А.

Загальне майно у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради зросло на 40389830 грн. Питома вага у складі усього майна не фінансових активів знизилася на 0,5 в.п., а основних засобів – 1 в.п. Фінансові активи навпаки зросли на 0,6 в.п., в тому числі запаси – 0,5 в.п. Наочне відображення структури майна наведено у Додатку Б.

Аналіз динаміки та структури запасів є ключовим компонентом управління ресурсами та оптимізації виробничих процесів. Запаси, будь то сировина, готова продукція, комплектуючі частини чи інші резервні ресурси, є необхідною складовою виробничої ланки та мають важливе значення для забезпечення стійкої діяльності підприємства.

Аналіз динаміки запасів передбачає оцінку змін в обсягах та структурі запасів протягом певних періодів. Цей аналіз допомагає виявити тенденції росту чи спаду в обсягах запасів, а також зміни в співвідношенні між різними видами ресурсів. Під час аналізу слід звернути увагу на фактори, які можуть впливати на обсяги запасів, такі як зміни в попиті, постачальницькі угоди,

технологічні зміни тощо. Структура запасів включає в себе аналіз розподілу ресурсів між різними категоріями запасів, такими як сировина, недороблена продукція, готова продукція тощо. Цей аналіз допомагає з'ясувати, як установа спрямовує свої ресурси та які аспекти виробничого процесу мають більший вплив на її діяльність. Наприклад, більший обсяг недоробленої продукції може вказувати на складнощі у виробничому процесі або неплановані зупинки.

Під час аналізу динаміки та структури запасів важливо також розглядати зв'язок між запасами та іншими фінансовими показниками, такими як ліквідність, рентабельність, операційна ефективність. Це допомагає з'ясувати, як використання ресурсів впливає на фінансову потужність підприємства та його конкурентоспроможність. Аналіз динаміки та структури запасів дозволяє забезпечити оптимальний баланс між обсягами запасів та їхнім використанням. Він допомагає підприємствам виявити можливі ризики та можливості, пов'язані з управлінням запасами, та розробити стратегії їхнього оптимізованого використання для досягнення кращих результатів. Тому проведемо аналіз динаміки та структури запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Аналіз динаміки та структури запасів у Департаменті освіти та науки
Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр.**

№	Показники	2022		2023		Відхилення	
		грн	%	грн	%	+/-	в.п.*
1	Запаси усього	29662024	100	38293173	100	8631149	-
2	Продукти харчування	5517136,5	18,6	7811807,3	20,4	2294670,8	1,8
3.	Будівельні матеріали	7178209,8	24,2	9075482,0	23,7	1897272,2	-0,5
4	Паливо-мастильні	5309502,3	17,9	7505461,9	19,6	2195959,6	1,7
6	МШП	8839283,2	29,8	11947470,0	31,2	3108186,8	1,4
6	Інші не фінансові активи	2817892,3	9,5	1952951,8	5,1	-864940,5	-4,4

* відсоткові пункти

Джерело: сформовано автором на основі Додатку А.

Як бачимо, з вище проведеного аналізу, вартість запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр. у звітному році збільшилася на 8631149 грн. У структурі запасів зросла питома вага продуктів харчування на 1,8%, паливо-мастильних матеріалів на 1,7 % та МШП на 1,4 %. І, навпаки, зменшилась питома вага будівельних матеріалів на 0,5 % та інших нефінансових активів – 4,4 %. Наочне відображення структури запасів наведено у Додатку В.

Аналіз руху запасів є важливою складовою процесу управління ресурсами в організації. Цей аналіз допомагає розкрити динаміку руху матеріальних ресурсів, товарів та інших запасів на протязі певного періоду. Основна мета аналізу полягає в виявленні тенденцій та змін, які можуть впливати на діяльність організації.

Під час аналізу руху запасів вивчаються такі аспекти, як обсяги прибуття та виходу запасів, тривалість перебування ресурсів у системі, зміни у співвідношенні різних категорій запасів. Оцінюється ефективність використання ресурсів та можливість їхньої оптимізації. Важливим аспектом є також виявлення причин можливих втрат, збитків чи знецінення запасів.

Цей аналіз допомагає визначити оптимальний рівень запасів, необхідний для стабільної діяльності організації. Він також вказує на можливості вдосконалення процесів управління запасами, зменшення часу обігу ресурсів, а також вирішення питань ліквідності та оптимізації витрат. Аналіз руху запасів є необхідним інструментом для забезпечення ефективного використання ресурсів та досягнення фінансової стабільності організації. Для оцінки руху запасів в бюджетних установах використовуються наступні показники: коефіцієнт надходження запасів, коефіцієнт вибуття запасів, коефіцієнт інтенсивності надходження та вибуття запасів.

Коефіцієнт надходження запасів є важливим показником у фінансовому аналізі та управлінні запасами. Цей коефіцієнт відображає

співвідношення між прибуттям нових запасів та виходами запасів з організації протягом певного періоду.

Коефіцієнт надходження запасів визначається за допомогою розрахунку величини прибуття нових запасів (зазвичай вартість або обсяг) та величини виходів запасів за аналогічний період. Цей показник може бути обчислений для всіх видів запасів окремо або загалом.

Високий коефіцієнт надходження запасів може вказувати на інтенсивне поповнення запасів, що може вплинути на ліквідність організації, а також вказувати на ризик накопичення непроданих запасів. З іншого боку, низький коефіцієнт надходження запасів може вказувати на недостатнє поповнення запасів, що може призвести до зупинок у виробництві або втрати клієнтів через нестачу товарів.

Аналіз коефіцієнта надходження запасів допомагає оцінити ефективність управління запасами, визначити оптимальні та недоцільні стратегії у поповненні резервів. Він також допомагає виявити можливості для оптимізації виробничих процесів та уникнення зайвих витрат.

Коефіцієнт вибуття запасів є одним з важливих показників в аналізі управління запасами організації. Цей показник відображає відношення між вибуттям запасів з організації та їхнім загальним обсягом.

Для розрахунку коефіцієнта вибуття запасів необхідно порівняти величину виходів (продажі, використання) запасів протягом певного періоду з загальним обсягом запасів на початку того ж періоду. Високий коефіцієнт вибуття запасів може свідчити про ефективне управління запасами, коли ресурси швидко виходять з організації, уникнення накопичення запасів та їхньої невикористаності. З іншого боку, низький коефіцієнт вибуття запасів може вказувати на зайві запаси або недоцільне використання ресурсів.

Аналіз коефіцієнта вибуття запасів допомагає визначити ефективність стратегій управління запасами. Він дає змогу оцінити, наскільки швидко ресурси перетворюються на продажі чи виробничий вихід, а також виявити можливості для оптимізації процесів. Крім того, цей показник важливий для

планування обсягів виробництва, аналізу ефективності продажів та забезпечення фінансової стабільності організації.

Коефіцієнт інтенсивності надходження та вибуття запасів є показником, який відображає динаміку руху матеріальних ресурсів в організації. Цей показник визначає, наскільки швидко приходять нові запаси та як швидко вони виходять з організації протягом певного періоду.

Для розрахунку коефіцієнта інтенсивності надходження та вибуття запасів необхідно порівняти величину прибуття нових запасів і величину виходів запасів за аналогічний період. Цей показник може бути визначений як співвідношення між обома цими показниками.

Високий коефіцієнт інтенсивності надходження та вибуття запасів може вказувати на інтенсивний оборот запасів в організації. Це може бути результатом ефективного управління запасами та швидкого реагування на попит та поставки. З іншого боку, низький коефіцієнт інтенсивності надходження та вибуття запасів може свідчити про менш активний оборот ресурсів або недоцільні стратегії управління.

Цей показник допомагає виявити можливості для оптимізації управління запасами та виробничими процесами. Він дозволяє аналізувати, наскільки швидко організація реагує на зміни в попиті та поставках, а також наявність можливостей уникнути зайвих запасів або нестачі. Крім того, цей показник важливий для планування ресурсів, визначення ефективності виробництва та управління фінансовою стійкістю організації.

Тому проведемо аналіз руху запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр. (табл. 3.3). Як бачимо, величина запасів на кінець періоду збільшилася на 8631149 грн, це сталося за рахунок збільшення величини надходження запасів та їх вибуття. Щодо основних показників руху запасів, то можна спостерігати тенденцію то їх зменшення.

Таблиця 3.3

Аналіз руху запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради за 2022-2023 рр.

№	Показники	2022	2023	Відхилення +/-
1	Сальдо запасів на початок періоду, грн	22256113	29662024	7405911
2	Надходження запасів, грн.	15121632	18236514	3114882
3	Вибуття запасів, грн.	7715721	9605365	1889644
4	Сальдо запасів на кінець періоду, грн.	29662024	38293173	8631149
5	Коефіцієнт надходження запасів	0,7	0,6	-0,1
6	Коефіцієнт вибуття запасів	0,3	0,3	-
8	Коефіцієнт інтенсивності використання запасів	2,0	1,9	-0,1

Джерело: сформовано автором на основі Додатку А.

Коефіцієнт надходження запасів зменшився на 0,1, що є негативною тенденцією, оскільки запаси можуть не поповнюватися в тому обсязі, в якому вони необхідні установі. Коефіцієнт вибуття запасів залишився незмінним у 2022-2023 рр. Щодо коефіцієнта інтенсивності використання запасів, то даний показник теж має тенденцію до зменшення на 0,1. Це свідчить про те, що надходження йде повільнішими темпами, ніж використання цих запасів.

Оцінка ефективності використання запасів в бюджетних установах відіграє особливо важливу роль у забезпеченні раціонального використання публічних коштів та ефективності державних програм і проектів. Для бюджетних установ, таких як державні органи, місцеві органи влади, лікарні, навчальні заклади тощо, ефективне управління запасами має додаткове значення через обмеженість фінансових ресурсів та потребу забезпечити високу якість надання послуг.

Для бюджетних установ важливо враховувати особливості регулювання та контролю за витратами, що може включати в себе вимоги до проведення закупівель та ведення обліку, затвердження бюджетів і планів закупівель. Оцінка ефективності використання запасів допомагає підвищити

прозорість та відповідність управлінських практик нормативним вимогам, а також забезпечити оптимальне використання публічних коштів для досягнення стратегічних цілей бюджетної установи.

3.3 Шляхи удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі

Удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі означає проведення дій та впровадження заходів з метою поліпшення способів ведення обліку запасів, аналізу їх використання та забезпечення контролю за цими процесами. Цей процес має на меті досягнення більшої ефективності використання ресурсів та оптимізації бюджетних видатків установи.

Для досягнення цієї мети важливо звернути увагу на декілька ключових аспектів [51, с. 260]. Спочатку, потрібно забезпечити точний облік всіх матеріальних запасів, включаючи дані про їх прихід, використання та залишки. Далі, слід проводити аналіз споживання цих ресурсів, щоб виявити тенденції та можливості для оптимізації використання запасів.

Контроль над запасами є ще одним важливим елементом. Важливо розробити систему контролю, яка допомагатиме вчасно виявляти будь-які недоліки, зловживання чи відхилення від нормативів у використанні запасів. Планування ефективних закупівель також грає важливу роль у цьому процесі. Воно передбачає раціональне поповнення запасів з урахуванням потреб установи та забезпечення їх вчасної поставки.

Для досягнення цілей такого удосконалення важливо використовувати сучасні технології, такі як інформаційні системи, які спростять процес обліку та контролю. Також важливо забезпечити належний рівень знань та навичок персоналу, що працює з матеріальними запасами.

Загалом, удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі сприяє більш ефективному використанню

ресурсів, економії коштів та досягненню оптимального балансу витрат у контексті бюджетних обмежень.

Удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі є ключовим завданням для забезпечення ефективного використання публічних коштів та оптимізації ресурсів. Основні шляхи удосконалення обліку, аналізу та контролю запасів в бюджетній установі наведено на рис. 3.2.

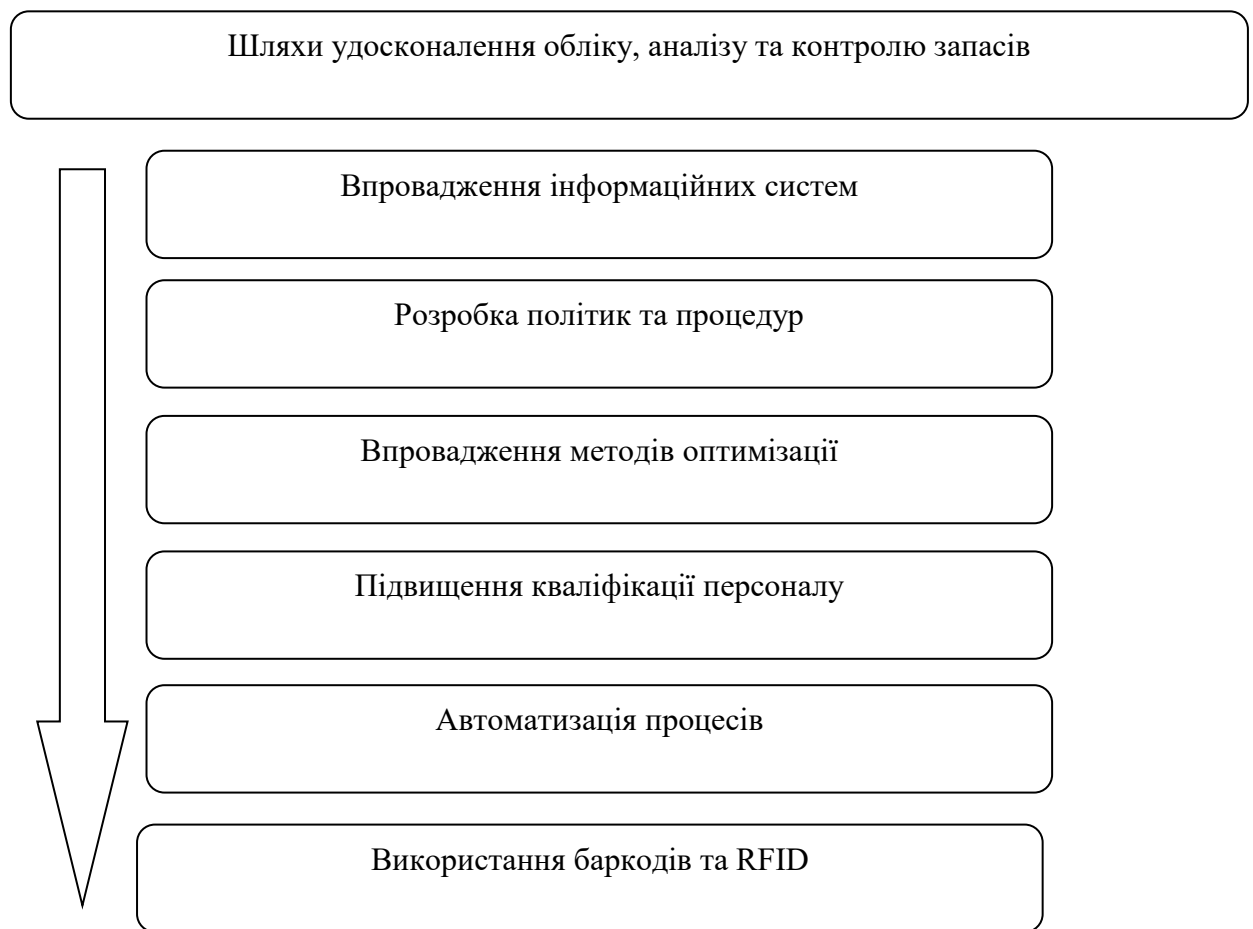

Рис. 3.2 Основні шляхи удосконалення обліку, аналізу та контролю запасів в бюджетній установі

Джерело: сформовано автором.

Впровадження інформаційних систем в обліку матеріальних запасів бюджетних установ є кроком до покращення управління ресурсами та ефективнішого використання коштів. Такі системи дозволяють

автоматизувати багато рутинних завдань, зменшуючи можливість помилок та оптимізуючи робочі процеси [52, с. 160].

Переваги впровадження інформаційних систем в обліку запасів очевидні. Вони забезпечують точний та актуальний облік даних, що допомагає уникнути недорозумінь, пов'язаних зі змінами кількості та стану запасів. Автоматизація допомагає оптимізувати процеси, такі як оновлення інформації після закупівель та використання, що підвищує ефективність та робочу продуктивність.

Інформаційні системи також сприяють швидкому доступу до необхідної інформації. Користувачі можуть швидко знаходити деталі щодо запасів, такі як кількість, стан та інші характеристики, це робить процес прийняття рішень більш обґрунтованим. Аналітичні можливості інформаційних систем дозволяють проводити докладний аналіз споживання запасів, прогнозувати тенденції та генерувати звіти для керівництва.

Окрім цього, інформаційні системи можуть бути легко інтегровані з іншими системами управління та бюджетування. Це допомагає забезпечити цілісність та обмін даними між різними частинами установи. Завдяки впровадженню інформаційних систем в обліку запасів бюджетні установи можуть покращити управління ресурсами, зменшити витрати та підвищити загальну продуктивність.

Розробка політик та процедур в обліку запасів бюджетних установ є важливим кроком для налагодження організованого та ефективного управління матеріальними ресурсами. Цей процес передбачає створення чітких інструкцій та норм, які допоможуть уникнути непорозумінь, забезпечити дотримання стандартів та оптимально використовувати доступні ресурси.

Спочатку необхідно визначити стратегічні цілі, досягнення яких є пріоритетом. Це може бути зменшення затрат, підвищення ефективності використання запасів або забезпечення стабільного постачання. Після цього,

важливо встановити систему класифікації для категорій запасів, що спростить їх управління в майбутньому.

Визначення політики запасів включає встановлення оптимальних рівнів запасів, що дозволить уникнути надмірностей або дефіцитів. Важливо встановити правила для процесу закупівель, враховуючи процедури затвердження, вибір постачальників та необхідну документацію.

Окрім того, слід розробити процедури для точного обліку запасів, включаючи їх прихід, використання, зберігання та списання. Аналіз та звітність є також важливою частиною цього процесу, оскільки дозволяє аналізувати тенденції споживання, створювати прогнози та генерувати звіти для керівництва [53, с. 193].

Окрім цього, важливо встановити процедури для відстеження термінів придатності запасів, щоб уникнути використання застарілих або псуваних товарів. Контроль та регулярний аудит допоможуть виявляти можливі недоліки та вживати заходів для їх вирішення. Відповідальність за виконання політик та процедур має бути чітко визначена. Кожен етап управління запасами потребує відповідальних осіб, які забезпечують дотримання встановлених правил та норм.

Нарешті, важливо планувати оновлення та вдосконалення політик та процедур з урахуванням змін у потребах та зовнішньому середовищі установи. Такий підхід допоможе забезпечити постійну актуальність та ефективність управління запасами.

Впровадження методів оптимізації в обліку запасів бюджетних установ є важливим етапом для досягнення раціонального та ефективного використання матеріальних ресурсів. Цей процес передбачає застосування спеціальних підходів та стратегій з метою оптимізації запасів та покращення управління ними.

Один із методів – це модель економічної величини замовлення (EOQ), яка дозволяє визначити оптимальний обсяг замовлення з урахуванням витрат

на утримання запасів та витрат на замовлення. Це допомагає знизити витрати та підтримувати оптимальні запаси.

Ще одним методом є мінімізація витрат на утримання запасів, що включає в себе уникнення надмірності запасів та зменшення витрат на їх зберігання. Це допомагає забезпечити економію коштів та оптимальне використання обмежених ресурсів.

Крім того, аналіз “А, В, С” допомагає класифікувати запаси за їх значущістю та цінністю, спрямовуючи увагу на керування найважливішими товарами. Це сприяє раціональному розподілу ресурсів та забезпеченню найбільш ефективного використання [54, с. 125].

Застосування методу “just-in-time” передбачає поставки запасів в потрібний момент, що допомагає уникнути надмірності та зменшити витрати на зберігання. Цей підхід сприяє оптимізації запасів та відповідності попиту. Додатково, важливо враховувати сезонні коливання та використовувати аналітичні інструменти для прогнозування попиту, що допомагає забезпечити наявність запасів в періоди підвищеного попиту [55, с. 354].

Впровадження методів оптимізації в обліку запасів сприяє ефективному управлінню ресурсами, забезпечує відповідність до бюджетних обмежень та допомагає підтримувати баланс між потребами організації та витратами на утримання запасів.

Підвищення кваліфікації персоналу в обліку запасів бюджетних установ є важливою ініціативою, спрямованою на покращення рівня компетентності та професійної підготовки співробітників у галузі управління матеріальними ресурсами. Цей процес включає низку дій та заходів, спрямованих на збільшення знань, навичок та вмінь персоналу для більш ефективного керування запасами.

Однією з ключових стратегій є організація спеціальних навчальних заходів, таких як семінари, тренінги та курси, спрямованих на поглиблене вивчення теоретичних та практичних аспектів управління запасами. Це дозволяє співробітникам отримати актуальні знання та навички, необхідні

для оптимального контролю запасів та раціонального використання бюджетних коштів.

Сертифікаційні програми також відіграють важливу роль у підвищенні кваліфікації. Здобуття сертифікатів підтверджує володіння специфічними знаннями та вміннями, необхідними для ефективного управління запасами. Це може сприяти підвищенню довіри до компетентності співробітників та підтримці їхнього професійного зростання.

Паралельно з цим, співробітники повинні бути уважні до нововведень та останніх тенденцій у галузі управління запасами. Це може включати постійне вивчення літератури, участь у вебінарах, конференціях та інших заходах, що дозволяють бути в курсі останніх розробок та практик.

Крім того, обмін досвідом та залучення зовнішніх експертів можуть збагатити знання персоналу та допомогти впровадити нові підходи у практику. Практична робота на реальних проектах також важлива для закріплення здобутих знань та впровадження їх на практиці.

Загалом, підвищення кваліфікації персоналу в обліку запасів сприяє розвитку висококваліфікованої та компетентної команди, здатної впроваджувати сучасні підходи та стратегії управління, що в свою чергу сприяє покращенню ефективності та оптимізації бюджетних ресурсів.

Автоматизація процесів в обліку та аналізі запасів бюджетних установ є важливим кроком в удосконаленні управління матеріальними ресурсами. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє спростити та оптимізувати процеси обліку, а також надає можливість проводити більш глибокий та точний аналіз на основі об'єктивних даних. Ось деякі ключові переваги цього підходу:

1. Точність та надійність: застосування спеціалізованих програм дозволяє уникнути помилок, що можуть виникнути при ручному обліку, забезпечуючи високу точність та надійність в управлінні запасами.

2. Ефективне управління: автоматизована система дозволяє в режимі реального часу відстежувати рух запасів, їх зміни та обороти, що сприяє більш ефективному та оперативному управлінню запасами.

3. Оптимізація замовлень: системи автоматизації мають можливість аналізувати історію замовлень та попиту, що дозволяє визначити оптимальний обсяг замовлення та зменшити витрати на закупівлю.

4. Глибокий аналіз та прогнозування: автоматизовані системи надають можливість проводити детальний аналіз попиту, споживання та інших факторів, що сприяє більш точним прогнозам та розробці ефективних стратегій управління.

5. Економія часу: автоматизована обробка даних дозволяє здійснювати операції швидше, ефективно використовуючи час та знижуючи витрати.

6. Централізоване зберігання інформації: всі дані знаходяться в єдиній системі, що спрощує доступ до них та забезпечує зручну інформаційну взаємодію.

7. Підтримка документації: автоматизовані системи дозволяють генерувати різноманітні звіти та документи, спрощуючи процеси звітності та аудиту.

8. Віддалений доступ: багато систем автоматизації можуть бути доступні онлайн, дозволяючи контролювати та управляти запасами з будь-якого місця.

Автоматизація процесів в обліку та аналізі запасів допомагає бюджетним установам досягти більш ефективного та раціонального управління своїми матеріальними ресурсами, спрощує рутинні завдання та надає можливість приймати обґрунтовані рішення на основі об'єктивних даних.

Використання технологій баркодів та RFID (Radio Frequency Identification) в контролі запасів бюджетних установ є важливим етапом у впровадженні ефективної системи управління матеріальними ресурсами. Обидві ці технології сприяють автоматизації процесів обліку, контролю та

аналізу запасів, що в свою чергу забезпечує вищу точність, оперативність та ефективність управління.

Технологія баркодів використовує унікальні штрих-коди, які можуть бути надруковані на етикетках, ярликах або картках. Кожен баркод містить інформацію про конкретний продукт, яку можна зчитати за допомогою спеціальних сканерів. У контексті управління запасами бюджетних установ використання баркодів має наступні переваги:

1. Швидкий облік: сканування баркодів дозволяє швидко та точно вводити інформацію про запаси до системи, уникнувши ручного введення даних.

2. Моніторинг руху запасів: баркоди дозволяють в режимі реального часу відстежувати переміщення та рух запасів між різними місцями зберігання.

3. Оптимізація замовлень: сканування баркодів допомагає точніше визначати потреби в запасах та забезпечувати оптимальний обсяг замовлень.

4. Мінімізація помилок: використання баркодів знижує ризик виникнення помилок при введенні даних.

RFID – це технологія ідентифікації на основі радіочастотних міток, які передають дані безпосередньо до зчитувачів, розташованих на відповідній частоті. В контексті контролю запасів бюджетних установ технологія RFID має такі переваги:

1. Безконтактна ідентифікація: RFID дозволяє зчитувати інформацію з міток без прямого контакту з ними.

2. Висока швидкість зчитування: технологія дозволяє одночасно та швидко зчитувати ідентифікатори.

3. Великий дальній діапазон дії: RFID працює на значній відстані, дозволяючи відстежувати рух запасів на великій території.

4. Можливість вбудованої інформації: в мітки RFID можна вбудовувати додаткову інформацію, що може бути корисною для аналізу та управління.

5. Автоматизований процес: процес зчитування даних відбувається автоматично, зменшуючи завантаження на персонал.

Використання технологій баркодів та RFID в контролі запасів бюджетних установ сприяє створенню точної та ефективної системи обліку, допомагаючи знизити помилки та оптимізувати процеси управління запасами.

Удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі має на меті забезпечити більш ефективне та раціональне використання ресурсів, що в свою чергу призводить до оптимізації бюджетних видатків та покращення загальної ефективності установи. Ці шляхи спрямовані на поліпшення ефективності та контролю управління матеріальними запасами у бюджетній установі, що в свою чергу призведе до зменшення витрат та оптимізації бюджетних ресурсів.

Висновки до розділу 3

Проведення економічного аналізу в бюджетній установі є важливою складовою ефективного управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей. Цей процес сприяє ретельному оцінюванню фінансової діяльності та допомагає приймати обґрунтовані рішення для оптимізації використання бюджетних коштів. Здійснення економічного аналізу передбачає послідовний ряд етапів, які узгоджено реалізуються для досягнення найкращих результатів.

Оцінка ефективності використання запасів є важливим інструментом для забезпечення оптимального управління ресурсами та досягнення фінансової стабільності бюджетної установи. Ретельна аналіз та оцінка рівня запасів дозволяє визначити, наскільки ефективно використовуються матеріальні активи та як можна покращити їхнє управління. Результати такого аналізу допоможуть уточнити стратегії управління запасами, оптимізувати рівень запасів та забезпечити більш збалансований та ефективний підхід до використання ресурсів.

Шляхи удосконалення обліку, аналізу та контролю матеріальних запасів у бюджетній установі є ключовими кроками для покращення управління ресурсами, оптимізації витрат та досягнення більшої ефективності діяльності. Впровадження новітніх підходів та методів дозволяє забезпечити точність, оперативність та оптимальну використання матеріальних активів.

ВИСНОВОК

Ефективне управління запасами також впливає на фінансові результати установи. Оптимальне планування та контроль за рухом запасів дозволяють уникнути перевищення термінів зберігання, зменшити витрати на утримання запасів та забезпечити раціональне використання бюджетних коштів. Запаси бюджетних установ становлять матеріальні ресурси, які утримуються у бюджетних установах для забезпечення їхньої діяльності та виконання завдань. Ці ресурси можуть бути різного характеру, такі як сировина, матеріали, готова продукція, обладнання, запаси для надання послуг, допоміжні матеріали тощо.

Оцінка вартості запасів – це процес визначення грошової вартості запасів матеріальних цінностей, які знаходяться на складі чи у виробничому процесі у підприємства або організації. Цей процес має на меті визначити реальну вартість запасів на підставі об'єктивних даних, що відображають їх поточну вартість на ринку або їх первісну вартість. Вибір методу оцінки залежить від характеру запасів, особливостей виробничого процесу та вимог бухгалтерського обліку. Фактичне обчислення вартості запасів демонструє точність та об'єктивність фінансової звітності бюджетних установ. Це важливий аспект для створення надійної фінансової інформації, яка впливає на прийняття рішень і оцінку фінансового стану організації.

Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах включає сукупність законів, нормативних актів, правил та стандартів, які встановлюють правила, порядок та методи обліку запасів, їх оцінки та звітності. Це система правових норм, яка регламентує облікову діяльність щодо збереження та використання матеріальних цінностей, що знаходяться на балансі бюджетної установи. Нормативно-правове регулювання обліку запасів в бюджетних установах може здійснюватись на кількох рівнях, які взаємодіють між собою і визначають правовий аспект для облікових процедур та практик.

Організація обліку запасів в бюджетній установі є важливим елементом фінансового управління та забезпечення ефективного функціонування державного сектору. Матеріальні запаси є одним із ключових активів бюджетної установи, і їх належний облік дозволяє забезпечити належний контроль, ефективне використання та оптимізацію ресурсів. Усі операції з обліку матеріальних запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради оформляються за допомогою визначених типових форм документів.

Облік запасів є важливою складовою бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Вірний облік запасів допомагає забезпечити ефективне управління ресурсами, визначити вартість наявних активів та забезпечити точність фінансової звітності. Методика здійснення обліку запасів в бюджетних установах має відповідати вимогам законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та внутрішніх процедур управління запасами. Відповідно до плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, облік запасів у Департаменті освіти та науки Івано-Франківської міської ради проводиться на рахунках класу 1. “Нефінансові активи”.

Контроль запасів в бюджетних установах – це складний процес, який передбачає не тільки точний облік руху матеріальних ресурсів, а й розробку та впровадження оптимальних стратегій управління запасами. Правильне планування, моніторинг, аналіз та адаптація процедур дозволяють бюджетним установам забезпечувати вчасну наявність необхідних ресурсів для виконання завдань, уникати зайвих витрат та забезпечувати ефективне використання коштів.

Економічний аналіз відіграє важливу роль в фінансовій діяльності бюджетних установ, розкриваючи найменші деталі та складові складних фінансових процесів. Це технологічно збалансований метод дослідження, що враховує взаємодію внутрішніх та зовнішніх чинників на фінансовий стан та діяльність установи. З метою підвищення ефективності економічного аналізу,

бюджетна установа повинна вдосконалити процес збору та обробки даних. Використання сучасних інформаційних систем та програмних засобів дозволяє автоматизувати процеси аналізу, підвищити точність та швидкість отримання результатів. Це сприяє більш оперативній реакції на зміни та дозволяє зосередитися на аналізі та інтерпретації даних.

Оцінка ефективності використання запасів передбачає аналіз різних аспектів, таких як обсяги запасів, їх вартість, терміни зберігання, ризики відповідно до зміни попиту та інших факторів. Метою цього аналізу є забезпечення оптимального балансу між вартістю запасів та їх доступністю у необхідний момент. Від цього залежить ефективність виробництва, зниження затрат та підвищення конкурентоспроможності організації.

Пошук шляхів покращення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі є ключовим завданням для забезпечення ефективного використання публічних коштів та оптимізації ресурсів. Удосконалення обліку, аналізу і контролю матеріальних запасів у бюджетній установі має на меті забезпечити більш ефективне та раціональне використання ресурсів, що в свою чергу призводить до оптимізації бюджетних видатків та покращення загальної ефективності установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н.М. Особливості обліку запасів в бюджетній установі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 16(1). С. 17-21.
2. Шапаренко А. В. Зміни в обліку доходів і витрат бюджетних установ. *Економіка та право: проблеми взаємодії та перспективи розвитку: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. 2017. №1. URL: <http://novaosvita.com/wp-content/uploads/2017/12/EconLawSc-KyivDec2017P1.pdf>.
3. Хоменко Н.В. Товарні запаси: проблеми обліку, контролю та звітності: монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 153 с.
4. Атамас П. Облік у Бюджетних установах: навчальний посібник для студента. К.: Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
5. Джога Р. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навчальний посібник для студента. К.: Центр учбової літератури, 2011. 384 с.
6. Канєва Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навчальний посібник для студента. К.: Центр учбової літератури, 2004. 180 с.
7. Артюх О., Максимова В. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник. О. : ОНЕУ ; Ротапринт, 2013. 264 с.
8. Про затвердження Інструкції з обліку запасів бюджетних установ № 125 : Наказ від 8 грудня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10>
10. Коваль Л.В. Левчук М.С. Особливості формування облікової політики в бюджетних установах. *Агросвіт*. 2019. №10. С. 61-67.

11. Мельниченко І.В. Запаси бюджетних установ: окремі питання відображення в обліку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 3.С.62-67.
12. Шевчук І.Л., Черепанова В.О., Ставерська Т.О. Бюджетна система: навчальний посібник. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
13. Будник, Л. А., Годований І.І. Оцінка запасів суб'єктів державного сектору економіки. Тернопіль: ТНЕУ. 2018. 116 с.
14. Левицька С.О. Оцінка запасів бюджетних установ в умовах модернізації бухгалтерського обліку. *Фінанси України*. 2018. № 7. С. 118-128.
15. Карпенко Н.Г. Проблемні питання обліку запасів бюджетних установ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 16, частина 1. С.121-126.
16. Яцишин С. Р. Запаси установ державного сектору економіки: оцінка та переоцінка. *Торгівля комерція, підприємництво: збірник наукових праць*. Випуск 16. С. 159-164.
17. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посібн. Житомир: ПП "Рута", 2009. 472 с.
18. Чубикіна, А.О. Види кошторисів бюджетної установи та контроль за їх виконання . Тернопіль: ТНЕУ, 2021. 184 с.
19. Хорунжак Н.М. Проблематика та особливості законодавчого регулювання діяльності бюджетних установ і їх вплив на формування й реалізацію завдань бухгалтерського обліку. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 287-292.
20. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
21. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

22. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору № 11 від 23.01.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text>

23. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі № 1203 від 31.12.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14/ed20131231#Text>

24. Положення про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 від 02.09.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

25. Порядок про затвердження типових форм з обліку та списання запасів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання № 431 від 12.13.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1692-22#Text>

26. Порядок про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання № 116 від 08.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text>

27. Порядок про визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей № 116 від 22.01.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>

28. Порядок про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі № 1219 від 29.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#n24>

29. Шара Є.Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 438 с.

30. Верига Ю.А. Облік у бюджетних установах: навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2012. 592 с.

31. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах : навч. посібн. К. : КНЕУ, 2006. 380 с.

32. Дорошенко О.О. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України і стан її реалізації на сучасному етапі. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 3 (61). С. 23-31.
33. Карпенко Н.Г. Проблемні питання обліку запасів бюджетних установ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 16, частина 1. С.121-124.
34. Пантелєєв В.Г. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 280 с.
35. Сарапіна О.А. Організація бухгалтерського обліку в установах державного сектору економіки: теоретико-методологічні та практичні підходи. *Вісник Черкаського університету*. 2019. №1. С. 116-122.
36. Свірко С.В. Бюджетний облік в Україні: новації ХХІ ст. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. №1(36). С.221-246.
37. Лень В.С. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. 560 с.
38. Лондаренко О.О. Економічна природа видатків та її вплив на обліковоаналітичні аспекти бюджетних установ. *Право*. 2008. С.15-18.
39. Яровенко Т.С. Бухгалтерський облік в державному секторі України: особливості і перспективи. *Економіка і суспільство*. 2016. №2. С.774-779
40. Лемішовський В.І. Бюджетні установи: бухгалтерський облік та оподаткування: навч. посібник. Львів: Інтелект -Захід, 2007. 1104 с.
41. Миронова Ю.Ю. Облікова політика підприємства: сутність, особливості та проблеми формування. Режим доступу: URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_39\(2\)__23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_39(2)__23). 3
42. Дікань Л.В. Організація внутрішнього контролю в бюджетній установі: прикладний аспект питання. *Бізнесінформ*. 2013. №10. С.296-300.
43. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2012. 528 с.

44. Новик І.В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2017_2_22.
45. Трайтлі В.А. Державний фінансовий аудит та інспектування: сутність, принципові відмінності, напрями розвитку. *Фінансовий контроль*. 2016. № 7-8. С. 19-23.
46. Шпирко, О.М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання: монографія. *Київ. держ. акад. вод. трансп. ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного*. Київ : Артєк, 2018. 239 с.
47. Штимер, Л.Т. До питання фінансового аналізу діяльності установ державного сектору економіки. *Економічний форум*. Луцьк: ЛНТУ, 2016. С. 329-338
48. Шум М. А., Гулько К. С. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С. 166-169.
49. Яришко О.В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації. *Вісник Запорізького національного університету: Економічні науки*. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. С. 174-180.
50. Шмиголь Н.М. Роль і місце аналізу виробничих запасів у системі управління ресурсним потенціалом підприємства. *Держава та регіони*. 2015. №5. С 102-105.
51. Білик М. С., Кіндрацька Г. І., Кобилух О. Я. Ідентифікація запасів в управлінні логістичною системою. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 669. С. 254–261.
52. Васильєва В.Г. Сучасні проблеми автоматизації обліку в бюджетних установах: теоретичні та практичні аспекти. *Економічний простір*. 2018. С.150-162.
53. Сарапіна О.А. Удосконалення обліку в бюджетних установах в умовах використання сучасних інформаційних технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 3 (11). С.193-194.

54. Ліхоносова Г.С. Організація та шляхи вдосконалення обліку доходів бюджетної установи. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2018. Вип. 17. С. 124-128.

55. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посібник. К. : Знання, 2007. 439 с.

ДОДАТОК А

Зведений звіт

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2023	01	01
Установа	Департамент освіти та науки Івано-Франківської міської ради	за ЄДРПОУ	40312499	
Територія	Івано-Франківськ	за КАТОТТГ	UA26040190010045761	
Організаційно-правова форма господарювання	Орган місцевого самоврядування	за КОПФГ	420	
Орган державного управління	Міські, районні у містах ради та їх виконавчі органи	за КОДУ	01009	
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру	за КВЕД	84.11	
Одиниця виміру: грн				
Періодичність: річна				

БАЛАНС
на 01 січня 2023 року

Форма №1-дс

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
<i>Основні засоби:</i>	1000	1 253 067 624	1 277 991 746
<i>первісна вартість</i>	1001	1 592 212 156	1 645 546 765
<i>знос</i>	1002	339 144 532	367 555 019
<i>Інвестиційна нерухомість:</i>	1010	-	-
<i>первісна вартість</i>	1011	-	-
<i>знос</i>	1012	-	-
<i>Нематеріальні активи:</i>	1020	35 507	-
<i>первісна вартість</i>	1021	35 515	-
<i>накопичена амортизація</i>	1022	8	-
Незавершені капітальні інвестиції	1030	10 079 384	10 079 384
<i>Довгострокові біологічні активи:</i>	1040	-	-
<i>первісна вартість</i>	1041	-	-
<i>накопичена амортизація</i>	1042	-	-
Запаси	1050	29 662 024	38 293 173
Виробництво	1060	-	-
Поточні біологічні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 292 844 539	1 326 364 303
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
<i>Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:</i>	1110	-	-
<i>цінні папери, крім акцій</i>	1111	-	-
<i>акції та інші форми участі в капіталі</i>	1112	-	-
<i>Поточна дебіторська заборгованість:</i>			
<i>за розрахунками з бюджетом</i>	1120	-	-
<i>за розрахунками за товари, роботи, послуги</i>	1125	433 665	1 549 443

Продовження дод. А

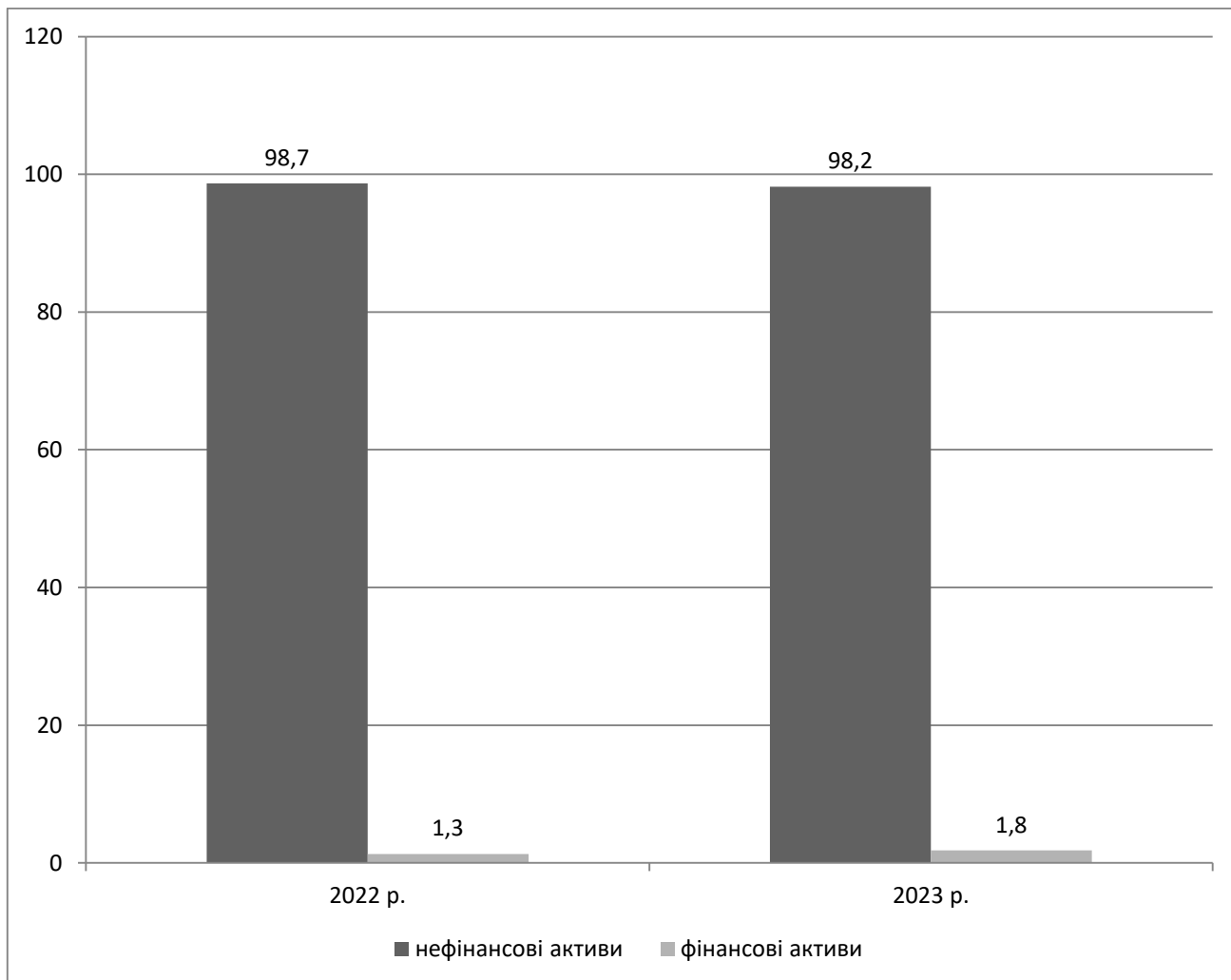
за наданими кредитами	1130	-	-
за виданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	1 242 574	816 737
за внутрішніми розрахунками	1145	6 397 837	8 217 055
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	237 137	224 077
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-
<i>Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:</i>			
національній валюті, у тому числі в:	1160	6 994 668	10 588 027
касі	1161	-	-
казначействі	1162	6 391 247	9 778 570
установах банків	1163	603 421	809 457
дорозі	1164	-	-
іноземній валюті	1165	1 784 800	2 582 551
<i>Кошти бюджетів та інших клієнтів на:</i>			
єдиному казначейському рахунку	1170	-	-
рахунках в установах банків, у тому числі в:	1175	-	-
національній валюті	1176	-	-
іноземній валюті	1177	-	-
Інші фінансові активи	1180	-	-
Усього за розділом II	1195	17 090 681	23 977 890
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	17 143	-
БАЛАНС	1300	1 309 952 363	1 350 342 193

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	1 553 461 854	1 604 684 647
Капітал у дооцінках	1410	-8 121 967	-7 674 775
Фінансовий результат	1420	-523 263 810	-368 931 408
Капітал у підприємствах	1430	-	-
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
Усього за розділом I	1495	1 022 076 077	1 228 078 464
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
<i>Довгострокові зобов'язання:</i>			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	-	-
<i>Поточні зобов'язання:</i>			
за платежами до бюджету	1540	7 586 324	107 497
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	129 099 330	112 013 507
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	-	-
за розрахунками з оплати праці	1560	1 958 231	764 641
за розрахунками із соціального страхування	1565	142 342 914	-
за внутрішніми розрахунками	1570	6 397 837	8 217 055
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	491 650	1 161 029
за цінними паперами	1576	-	-

ДОДАТОК Б

**Структура активів у Департаменті освіти та науки Івано-
Франківської міської ради за 2022-2023 рр., %**

ДОДАТОК В

**Структура запасів у Департаменті освіти та науки Івано-
Франківської міської ради за 2022-2023 рр., %**

